

Genderové rozdíly v adaptaci dítěte na základní školu

Pavλίna Albertová

Bakalářská práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Pavína Albertová
Osobní číslo:	H20441
Studijní program:	B0111A190011 Sociální pedagogika
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Genderové rozdíly v adaptaci dítěte na základní školu

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti školní edukace, osobnosti předškoláka a školní zralosti.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ, 2014. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4750-7.
- OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5107-8.
- PRŮCHA, Jan, 2016. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-323-5.
- VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ, 2021. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání 3., přepracované a doplněné. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Iva Staňková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **25. ledna 2023**
Termín odevzdání bakalářské práce: **28. dubna 2023**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

---

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 25. ledna 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 24.4.2023

konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, o pisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije -li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou genderových rozdílů adaptace dítěte na základní školu. První tři kapitoly teoretické části se věnují vzdělávání v mateřské a základní škole, socializaci, tranzici na základní školu. Další kapitola osobnosti předškoláka, školní zralosti, připravenosti a také školní nezralosti. V poslední kapitole se dočteme o adaptaci, fázích adaptace a adaptačních činitelů.

Další část bakalářské práce se věnuje praktické části, ve které byl jako hlavní cíl zjistit, jak popisují učitelé adaptaci na první třídu u dívek a jak u chlapců.

Klíčová slova: dívky, chlapci, gender, adaptace, edukace, tranzice

ABSTRACT

This Bachelor's thesis is looking into issues of gender differences related to adaptation of a pupil starting primary school. First three chapters of the theoretical part are dedicated to education in preschool and primary school, socialisation and transition onto primary school. The next chapter concentrates on personalities of preschool children, their academic maturity, readiness and also academic immaturity. In the last chapter we can learn about adaptation, phases of the adaptation and adaptative factors.

The other part of the Bachelor's thesis is examining a practical part, in which the main aim was to establish how teachers describe differences in the adaptation onto primary school between girls and boys.

Keywords: girls, boys, gender, adaptation, education, transition

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce PhDr. Ivě Staňkové, Ph.D. za odborné vedení, podnětné připomínky, ochotu a cenné rady. Dále také děkuji rodině za trpělivost a podporu po celou dobu mého studia.

„Vzdělání má trpké kořínky, ale sladké plody.“

Aristotelés

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ŠKOLNÍ EDUKACE	11
1.1 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ V MATEŘSKÉ ŠKOLE.....	12
1.2 VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE	14
1.3 SOCIALIZACE V ZÁKLADNÍ ŠKOLE	16
2 OSOBNOST PŘEDŠKOLÁKA	20
2.1 ŠKOLNÍ ZRALOST	21
2.2 ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST	24
2.3 ŠKOLNÍ NEZRALOST A ODKLAD POVINNÉ DOCHÁZKY	25
3 ŠKOLNÍ ADAPTACE	26
3.1 VYMEZENÍ POJMU ADAPTACE	26
3.2 ADAPTAČNÍ POTÍŽE	27
3.3 ČINITELÉ OVLIVŇUJÍCÍ ADAPTACI.....	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	31
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	31
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	31
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	33
4.5 METODA SBĚRU DAT	33
5 ANALÝZA DAT	34
6 INTERPRETACE DAT	52
6.1 SHRnutí VÝSLEDKŮ	55
7 DISKUZE	57
8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	58
ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	63
SEZNAM GRAFŮ	64
SEZNAM PŘÍLOH	65

ÚVOD

Pro zpracování bakalářské práce jsme si vybrali téma, které se vztahuje k genderovým rozdílům v adaptaci dítěte na základní školu. Nástup dítěte na základní školu je zásadním milníkem nejen pro dítě, ale také pro celou rodinu. Nastává období plné změn, které se promítají do každodenního života. Dítě se najednou musí adaptovat na školní prostředí, stává se žákem a spolužákem. Na projevy a komplikace spojené s adaptací reaguje každý jedinec jinak. Do jaké míry hraje vliv gender jsme se rozhodli zjistit právě v této bakalářské práci.

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak popisují adaptaci učitelé prvních tříd a zda shledávají rozdílné či stejné projevy adaptace jak u dívek, tak u chlapců.

Teoretická část bakalářské práce je rozdělena do třech kapitol, které jsou na sebe v návaznosti.

První kapitola je zaměřena na školní edukaci. Zaměřuje se na vzdělávání v mateřské škole a cíle předškolní výchovy. Také si přiblížíme základní vzdělávání a vzdělávání v první třídě základní školy. Dále je zde podstatná část věnována socializaci dítěte ve školním prostředí a tranzici na základní školu.

Druhá kapitola se věnuje zejména osobnosti předškoláka, školní zralosti a připravenosti, kterou vnímáme jako jednu z nejpodstatnějších složek úspěšného stratu. Dozvíme se zde také něco o školní nezralosti a odkladu školní docházky, která je s nezralostí úzce spojena.

Třetí kapitola teoretické části se věnuje adaptaci. Přiblížíme si zde vymezení pojmu adaptace, potíže spojené s adaptací a také činitelům ovlivňující adaptaci jako jsou spolužáci, rodina a třídní učitel.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na praktickou část bakalářské práce, v níž se nejprve věnujeme výzkumnému problému, výzkumným otázkám, souboru dotazovaných respondentů a metodě sběru dat, kterou jsme si v této bakalářské práci vybrali. Následně navazují kapitoly, ve kterých se věnujeme analýze a interpretaci dat. Také zde najdeme část, věnovanou shrnutí výzkumného šetření, diskuzi a doporučení pro praxi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŠKOLNÍ EDUKACE

První kapitola se věnuje školní edukaci. Zabývá se vysvětlením základních pojmů jako jsou výchova a vzdělávání z různých pohledů autorů. Dále seznamuje se vzděláváním dětí v mateřské a základní škole. Upozorňuje na socializaci, která je v mladším školním věku podstatným článkem úspěšné adaptace na školní prostředí. K pojmu edukace se pojí základní pojmy, kterými jsou výchova a vzdělávání. Literatura nám tento pojem vymezuje několika způsoby. Výchova se nejčastěji vysvětluje jako dlouhodobé a cílevědomé působení na jedince. Vzdělávání chápeme jako vzdělávací proces.

Opravilová ve své knize uvádí, že *„Výchova je záměrná činnost, která směřuje k určitému cíli. Obecný cíl výchovy se vztahuje ke každému výchovnému působení.“* (Opravilová, 2016, s. 14) V knize Přehled pedagogiky od Průchy se věnují výchově poněkud odlišně, a to z pohledu socializace. Jde o určitý vzorec norem chování, životních rituálů. Jedinci se pod vlivem právě výchovy a nápodobou chování druhých přizpůsobují dané společnosti. (Průcha a kol., 2016)

Obecně pojem vzdělávání má v historii pedagogiky dlouhou tradici. Důležité je si také uvědomit rozdíl mezi vzděláváním a vzděláním. Jarmila Skalková uvádí, že zatímco vzdělávání se používá v případě, chceme-li zdůraznit procesuální stránku, vzdělaný člověk je takový, který dokáže analyzovat a aplikovat své poznatky v praxi, utváří si postoj ke světu, jiných kultur, ctí vztah k sobě samému a také ke společnosti. (Skalková, 2007)

1.1 Vzdělávání dětí v mateřské škole

Vzdělávání v mateřské škole považujeme za velmi důležitý mezník v životě jedince. Jedná se o prostředí, které funguje jako druhý socializační činitel, přičemž první je rodina. Poprvé v životě se tak dítě setkává s neznámým prostředím, na které se musí adaptovat.

Vzdělávání v mateřské škole upravuje zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Jak uvádí Průcha a kol., mohou se předškolního vzdělávání zúčastňovat zpravidla děti mezi třetím až šestým rokem života. „Slovo „zpravidla“ umožňuje, že jsou k předškolnímu vzdělávání přijímány také děti mladší.“ (Průcha a kol., 2016, s. 74) Podrobnosti týkající se předškolního vzdělávání najdeme ve vyhlášce č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. Zde je uvedena organizace a podmínky provozu mateřských škol.

Učitelé v mateřských školách vzdělávají děti na základě Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV), ve kterém jsou uvedeny rámcové cíle, vzdělávací oblasti, podmínky vzdělávání, vzdělávací obsah atd. (RVP PV, 2021) „*Koncepce předškolního vzdělávání je založena na týchž zásadách jako ostatní obory a úroveň vzdělávání a řídí se s nimi společnými cíli: orientuje se k tomu, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a získávalo tak předpoklady pro své celoživotní vzdělávání, umožňující mu se snáze a spolehlivěji uplatnit ve společnosti znalostí.*“ (RVP PV, 2021, s. 6)

Oprailová výchovu rozděluje do třech charakteristických směrů. První přístup opírá o filozoficky uznávanou smyslovou zkušenost. *Dítě tzv. nepopsaný list, který lze popsat nebo prázdná nádoba, kterou lze naplnit.* (Oprailová, 2016, s. 59) V tomto případě dostáváme dítě do prostředí, které jej formuje. Proto je důležitá role pedagoga, který si hlídá, jakým způsobem vytváří prostředí a jak formuje osobnost předškoláka. (Oprailová, 2016)

Do opozice tohoto tvrzení se staví teorie, která staví na vrozeném základu člověka. Opírá se hlavně o to, co má dítě tzv. od přírody. „*Výchova musí rozvinout to, co je dítěti vrozeno. Má přednostně sledovat a podporovat spontánní projevy dítěte a vrozené mechanismy, protože každé dítě samo nejlépe ví, co ke svému vývoji potřebuje.*“ (Oprailová, 2016, s. 60) Úskalím tohoto tvrzení mohou být osobní limity a možnosti, kterými dítě disponuje. (Oprailová, 2016)

Jako poslední, tedy třetí teorii nazývá Opravilová Interakční teorii. Popisuje ji jako provázané vztahy mezi vrozenými dispozicemi, prostředím a vlastní aktivitou jedince. *„Cíl je i v tomto případě přednostně orientován na dítě, ale zároveň vnímá jeho postavení v rámci sociální skupiny.“* (Opravilová, 2016, s. 60)

Cíle předškolní výchovy a vzdělávání

Na vzdělávání v mateřské škole je nahlíženo ze širokého úhlu pohledu. *„Na vzdělávání nahlížíme jako na výrazně cílevědomou činnost, proto považujeme cíl za důležitou didaktickou kategorií.“* (Šmelová, Prášilová a kol., 2018, s. 95)

Na základě Rámcového vzdělávacího programu (2021) učitelé vzdělávají na principu osvojování klíčových kompetencí, kterými jsou kompetence k učení, k řešení problému, komunikativní, občanské a sociální, sociální a personální. *„Kompetence jsou formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince.“* (RVP PV, 2021, s.10)

Každá mateřská škola disponuje Školním vzdělávacím programem, na základě, kterého učitelé stanoví třídní vzdělávací plán pro nejpříznivější rozvoj svých žáků. Z pohledu plánování efektů, které jsou žádány dělíme na vzdělávací cíle zabývající se zejména k osvojování si klíčových kompetencí. Z rámcových cílů nadále vychází dílčí výstupy, které následují očekávané vědomosti. Tady již učitel konkretizuje svou vzdělávací činnost přímo na své žáky. Konkrétně rozvíjí žáky po emocionálních, sociálních, praktických, smyslových a dalších oblastech. (RVP PV, 2021) *„RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: stanovuje cíle v podobě záměrů, a cíle v podobě výstupů, nejprve v úrovni obecné a následně v úrovni oblastí.“* (Šmelová, Prášilová a kol., 2018, s. 99).

Při vzdělávání dětí předškolního věku je jednou z nejdůležitějších věcí pro učitele stanovit si vzdělávací cíl. Na jehož základě váže všechny činnosti k dosažení tohoto cíle. Učitel má povědomí o svých žácích, analyzuje potřeby a směřuje svou vzdělávací činnost k požadovanému cíli a rozvoji dětí. Také je důležité dítě rozvíjet po stránce celkového rozvoje a učení ale také na vytváření vlastních postojů a hodnot. (RVP PV, 2021)

1.2 Vzdělávání dětí na základní škole

Na základní školu dítě nastupuje v návaznosti ze školy mateřské a váže se k povinnosti školní docházky. Můžeme jej tedy nazvat druhým pilířem vzdělávání dítěte, kde dítě dosáhne základního vzdělání. Základní škola trvá devět let a je rozdělena na první a druhý stupeň. Dítě tak dovrší povinnou školní docházku kolem patnáctého až šestnáctého roku života. V rámci základního vzdělání se u dítěte utváří jeho osobnost a získává dovednosti k pokračování školního života. (RVP ZV, 2021)

Základní škola pracuje s dokumentem, který se nazývá Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání (RVP ZV). Na základě tohoto dokumentu učitelé rozvíjí u žáků klíčové kompetence a poskytují základ všeobecného vzdělání. *„Základní vzdělávání, kterým se dosahuje stupně základní vzdělání, se realizuje v oboru vzdělání základní škola. V souladu se školským zákonem je pro realizaci základního vzdělání vydán Rámcový vzdělávací program pro základní školu. (RVP ZV, 2021 s. 7)*

V RVP ZV se také můžeme dočíst, že vzdělávání na prvním stupni usnadňuje přechod žáků z mateřské školy do povinného základního vzdělávání. Zejména v první třídě se klade důraz na individualitu a respekt. Důležitou součástí je podnětné, zdravé a tvůrčí školní prostředí. (RVP ZV, 2021)

„Obecným cílem základní školy je poskytovat žákům takové základy všeobecného vzdělání, které je připraví na vstup do různých typů středních škol.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 315)

Na prvním stupni by měli učitelé poskytovat dětem dostatečnou motivaci k dalšímu vzdělávání. Učit logickému a kritickému myšlení, spolupráci a komunikaci jak s dospělými, tak s vrstevníky. V základních školách se poměrně rychle začíná s výukou, a tím způsobem se od dítěte očekává, že svou pozornost udrží čtyřicet pět minut pod tzv. dálkovým vedením, kdy učitelka stojí čelem k celé třídě. I když byla ve školství snaha tento poněkud rychlý nástup prvňáčků zpomalit, podařilo se to jen nepatrně. (Langmeier, Krejčíková, 2006) *„Není divu, že velký počet vykazuje po delší nebo kratší dobu po vstupu do školy různě intenzivní a rozličné projevy známky nepřizpůsobení“ (Langmeier, Krejčíková, 2006, s. 104)*

Vzdělávání dětí v 1. třídě ZŠ

Období přechodu do první třídy základní školy se vymezuje jako mladší školní věk. „*Věk, který se dá vymezit jednak časově (přibližně od 6 do 10 let), jednak docházkou (1. – 4. ročník školní docházky.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 251)

Dítě první třídy tak čelí několika novým úkolům. Je od něj vyžadováno pracovat na výkon, podřídit se náročným úkolům vzdělávání. Mladší školní věk popisují i ve vývojové psychologii. „*Je pro něj charakteristická změna sociálního postavení stimulující další vývoj dětské osobnosti i různých dílčích schopností a dovedností. Dítě v tomto období zvládne novou sociální roli i základy vzdělanosti: naučí se číst, psát a počítat.*“ (Vágnerová, Lisá, 2021, s.267) Dítě v první třídě by mělo být schopno se soustředit po nezbytně dlouhou dobu, věnovat se zadané činnosti a dovést ji do zdárného a úspěšného konce. Dále by mělo umět vyjadřovat své pocity a potřeby, umět správně gramaticky tvořit věty a reagovat na otázky od druhých. (Vágnerová, Lisá, 2021) V tomto období se u dítěte rozvíjí kognitivní učení, psychické procesy jako je myšlení, řeč, paměť, fantazie. Dítě reaguje na prostředí, ve kterém se nachází a které jej nadále formuje. Učí se reagovat na svět a samo na sebe. „*Období lze chápat jako oficiální vstup do společnosti, kterou v dětství představuje škola.*“ (Vágnerová, Lisá, 2021, s.267)

Tohle období bývá také označováno jako období píle a snaživosti, na základě čehož se dítě učí prosadit a uspět na základě svého snažení. Postavení v kolektivu vzniká na základě úspěchu, neúspěchu i postavení v třídním kolektivu. První známky maladaptace se projevují spíše doma. Děti odmítají vstávat, chodit do školy, vracejí se unavené, vedou boj a domácí přípravu. Právě tohle téma přivádí většinu rodičů do poraden či k lékaři. Rodiče ve snaze o co nejlepší prospěch dítěte protahují dobu domácí přípravy nad doporučený čas. Přitom by taková doba přípravy neměla trvat déle než třicet až čtyřicet minut. (Langmaier, Krejčíková, 2006)

Jak jsme si uvedli, všechny tyto projevy neúspěšné adaptace mohou trvat jen po krátkou dobu. Tedy než se dítě adaptuje, ale také celý první školní rok, v některých případech i déle. „*Jestliže dítě na začátku školní docházky nestačí požadovanému tempu výuky, přichází do dalšího období s takovými nedostatky, které mu nedovolují pochopit složitější látku a sledovat obtížnější úkoly.*“ (Langmaier, Krejčíková, 2006 s.105) Aby se těmto problémům dalo co nejlépe předcházet a dítě mělo co nejúspěšnější start školní docházky je podstatné, aby dítě bylo co nejvíce připraveno, což je zpravidla od šestého roku života. Také by mělo mít touhu učit se novým věcem, touhu poznávat, přiměřeně vyvinuté intelektové

schopnosti a z předešlého vývoje osvojené znalosti a návyky, které jsou na začátku školní docházky požadované. (Langmaier, Krejčíková, 2006)

1.3 Socializace v základní škole

Při přechodu z mateřské školy do školy základní je dítě vystaveno procesu, který nazýváme socializace. Slovy Čabálové je socializace „*Celoživotním společenským procesem, který probíhá od dětství až do stáří.*“ (Čabálová, 2011, s. 190) Od začátku používání termín socializace dostal nejednoznačné vysvětlení ve slovníku věd. Právě tato neurčitost dala vzniku několika sekundárních termínů, které spolu vytvářejí základ pro vytvoření formulace teorie. (Brezinka, 1994)

Socializace je „*Celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu, a začleňuje se tak do společnosti.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 225) Dále autoři socializaci v pedagogickém slovníku rozdělují do třech etap. V první etapě jde především o vztah dítěte s matkou. V druhé etapě je cílem dítěte osamostatnit se. Třetí etapa je pro nás z pohledu socializace s návazností na základní školu nejdůležitější etapou, ve které jde především o začleňování dítěte do širších sociálních vztahů. (Průcha, Walterová, Mareš, 1998)

Socializace je pojmem užívaným hned v několika vědních oborech. Jde vlastně o utváření lidské osobnosti na základě vnějších podnětů. V souvislosti na socializaci radíme i výchovu. (Jedlička, 2015)

Další pohled na socializaci má Kraus, který ji popisuje jako „*Socializací rozumíme proces postupné přeměny člověka jako biologické bytosti v bytost společenskou.*“ (Kraus, 2008, s.59) Podle Krause si člověk osvojuje specifiky lidské normy a vzorce chování, které získává vždy v určitém prostředí. Díky socializaci si vytváříme sociabilitu. Je to schopnost, na základě, které jsme schopni navazovat kontakty mezi lidmi. Primární socializace probíhá v rovině rodiny. Škola jako socializační činitel vede k osvojování sociálních rolí. To vysvětlujeme jako chování, které je od nás od okolí očekávané dle společenského statusu, pohlaví. „*Proces socializace můžeme proto charakterizovat také jako společenskou adaptaci, jejímž prostřednictvím si člověk osvojuje očekávané způsoby chování, pravidla soužití, zaujímá společenské role atd.*“ (Kraus, 2008, s.60)

Dále dle Krause dělíme socializaci několika způsoby. My se zaměříme na dělení přípravné a realizační. V přípravné fázi hraje hlavní roli především řeč, kterou si člověk

osvojuje jako základní komunikační prostředek. Postupně přijímáme normy a společenské role a hodnoty. Ve fázi realizační naplňujeme další role, které nám přináší život a vykonáváme řadu činností. (Kraus, 2008)

V této vývojové fázi je nástup do školy velmi důležitý ze socializačního hlediska. Jde o odloučení dítěte od rodiny a podřízení se institucionálnímu systému, který reprezentuje normy a hodnoty. Dítě získává a prohlubuje sociální zkušenosti. Základní škola může být v tomto ohledu rozhodujícím mezníkem v životě. Připravuje dítě na život ve společnosti a také na jeho pozdější profesi. Proto je také pro dítě podstatné vytvářet si sociální postavení ve skupině vrstevníků. Jak uvádí Vágnerová a Lisá „*Školní úspěšnost předurčuje pozdější společenské zařazení.*“ (Vágnerová, Lisá, 2021, s.327)

Význam postavení ve skupině nám potvrzuje i Langmeier a Krejčíková. „*Úspěch či neúspěch ve škole ovlivňuje v té době značně postavení dítěte v kolektivu třídy, které je opět pro jeho vztahy k lidem i sobě samému velmi významné.*“ (Langmeier, Krejčíková, 2006, s.104)

Dítě při socializaci ovlivňuje mnoho faktorů, kde v rámci sociálních skupin dítě získává svou sociální roli. Zejména jsou pro dětskou osobnost důležité tři oblasti. Do nich podle Vágnerové a Lisé řadíme rodinu, školu a vrstevnickou skupinu. Rodina funguje jako sociální a emoční zázemí, ale také podporuje a ovlivňuje hodnoty a normy, kterými dítě hospodaří v rámci školní výkonnosti. Škola jako instituce umožňuje rozvoj sociálních kompetencí a získává společenské uplatnění. Poslední skupinou jsou vrstevníci „*Rozvíjejí zde symetrické vztahy, vrstevníci představují dostupný model chování i výkonu.*“ (Vágnerová, Lisá, 2021 s. 328)

Škole jako významnému socializačnímu prostředí se také věnuje Procházka ve své publikaci, kde uvádí, že škola má řadu specifíků, které vychází z charakteru školní třídy. Jde o dlouhodobé působení na citlivý vývoj dítěte. Upozorňuje také na to, že se ve škole mísí dva základní systémy. Těmi je svět dospělých a svět vrstevníků. Setkáváme se zde s pojmem scholarizace, který nám vysvětluje jako fakt, že se dítě stává žákem v systému vzdělávání a zároveň zde přichází přirozená socializace, stává se tedy spolužákem. (Procházka, 2012)

Školní prostředí se stává prostorem, ve kterém dítě prožívá úspěch a rozvíjí své sebepojetí. Svou významnou roli zde získává pocit důležitosti a sounáležitosti. Velkou posilující zkušenost dítě dostává v případě emocionálních hodnocení, kdy dítě nabývá na sebevědomí a posiluje tak své zkušenosti do dalšího školního života. Mezi posilující

socializační a výchovné procesy Procházka zařadil význam pozitivních vrstevnických vztahů, jednoznačně definovaný postoj vůči negativním vlivům ve škole, pozitivní sociální a komunikační klima třídy a školy, efektivní spolupráci školy a rodiny, multikulturní aspekty výchovně vzdělávacího programu školy. (Procházka, 2012)

Paulík také upozorňuje na významnou část v socializaci, kterou nazývá individualizace. Jde o vytváření vlastní osobnosti a jedinečnosti. Ta má za následek hodnotit svou osobnost sebe samým a porovnávat s hodnocením okolí. To může představovat problém zvládat zátěž, která je na jedince vyvíjena. (Paulík, 2017)

Genderové rozdělení

„*Gender označuje nikoli biologické, ale sociální aspekty pohlaví.*“ (Jandourek, 2009, s. 109) v sociologii vycházíme z myšlenky, že se nerodí muži a ženy, ale že se každý jednotlivec učí jednání buď jako muž nebo jako žena. „*Proces učení se pohlavní roli začíná už v dětství.*“ (Jandourek, 2009, s. 110) Už od útlého dětství formujeme děti na základě pohlaví. Oblékáme jim odlišné oblečení, jinak s nimi jednáme. Jandourek se zmiňuje o vlastnostech, kterými mají disponovat dívky a chlapci. U dívek se například předpokládá větší míra prožívání emocí. U chlapců zase větší agresivita a racionálnost. (Jandourek, 2009) „*Návštěva školy konfrontuje člověka s institucionálním tlakem, na který obě pohlaví reagují odlišně.*“ (Jandourek, 2009, s. 110) U chlapců i dívek se předpokládá zájem o odlišné předměty a učí se také odlišným věcem. (Jandourek, 2009)

Tranzice na základní školu

Tranzicí na základní školu dítě přichází do sociálního prostředí, kde plní úkoly vázané na společnost. Škola je institucí společenskou s vlastními cíli a prostředím. (Gillerová, Krejčová, 2012) Den, kdy se z dítěte stane školák je významný nejen pro něj, ale také pro celou jeho rodinu. Podle Kutálkové se skoro žádné dítě do školy netěší bezvýhradně „*vždycky mu vrtá v hlavě aspoň malá pochybnost, zda to zvládne, případně co tomu řeknou rodiče.*“ (Kutálková, 2005, s. 127)

Jednou z prvních věcí, které musí rodiče udělat před nástupem do školy je výběr školy. Je dobré, že v dnešní době mají rodiče možnost výběru. Každý rodič by si měl promyslet, co je právě pro jeho dítě nejdůležitější. Jak uvádí Beníšková, „*Jednotlivé školy se od sebe liší v mnoha věcech – velikostí, různými vzdělávacími programy, zaměřením, přístupem k dětem, složením učitelského sboru...*“ (Beníšková, 2007, s. 9.) Při takovém výběru

rozhoduje mnoho faktorů jako je například vzdálenost a druh školy. Také může rozhodovat velikost, vybavení, moderní technologie. Také si klademe otázku, zda má přítomnost známého dítěte neboli kamaráda ve třídě pozitivní význam. Podle Beníškové je právě taková přítomnost velmi užitečná. Při příchodu do první třídy je prvňák vystaven neznámému prostředí a stresu, který jde lépe zvládat právě s kamarádem. (Beníšková, 2007)

Rozdílný je také přístup rodiny ke školním povinnostem. Někteří rodiče nekladou velký důraz na tuto podstatnou změnu v životě dítěte. Přistupují k ní bez emocí, naopak se snaží nástup zlehčovat a nepřikládají mu žádnou větší pozornost. Někdy to můžou vnímat až negativně a brát to jako odpočinek od dítěte. Jiní zase školu používají jako nějaký strašák, využívají školu jako nástroj ke strachu, dítě tak může nastupovat s adekvátními obavami, co ho za zdmi školy čeká. Další skupinkou jsou ti, kteří mají o své dítě přehnaný strach a nejraději by dítěti dětství prodloužili. Často se to může projevit jako litování dítěte, co ho ve škole čeká. Nesmíme, ale zapomenout na rodiny, kteří přistupují k zahájení školní docházky věcně. Zjišťují si informace, co má dítě umět, dostatečně dítě motivují a připravují mu prostředí, na základě, kterého jeho adaptace může proběhnout s co nejmenšími komplikacemi, nejlépe bez komplikací. (Kutálková, 2005) Postoj rodiny ke škole je velmi důležitý, do jisté míry určuje, jakým způsobem bude dítě ve škole pracovat, a jak bude úspěšné. V dětech bychom měli budovat pozitivní postoj ke škole, čím pozitivněji bude na školu dítě naladěno, tím lépe se bude učit. Rodiče by měli s dětmi mluvit o průběhu školní výuky, ptát se, co se dítě naučilo, které poznatky může využít v běžném dni. (Beníšková, 2007)

Důležitou roli hraje pro předškoláka také prostředí třídy. To by mělo být útulné, podnětné i hezké. Vytváří tak pro dítě jak příjemné prostředí pro výuku, tak podporuje estetické cítění. (Kresilová, 2008)

2 OSOBNOST PŘEDŠKOLÁKA

Druhá kapitola se zabývá osobností předškoláka, školní zralosti a připravenosti a v neposlední řadě školní nezralosti.

Školní zralost a školní připravenost jsou dva odlišné pojmy. „*Školní zralost zdůrazňuje spíše aspekt biologický, vycházející z dispoziční složky organismu či procesu zrání (zejména CNS), zatímco školní připravenost je termín komplexnější a odkazuje na mnohé kompetence vázané na učení, které jsou závislé na specifickém působení sociálního prostředí.*“ (Vágnerová, 1999, s. 86)

Přechodem na základní školu končí vývojová etapa předškolního věku a začíná nová, kterou pojmenováváme jako mladší školní věk. Tento věk se vyznačuje také jaké období, ve kterém dítě zahajuje povinnou školní docházku na základní škole. Můžeme ji vnímat jako mezník v životě dítěte. Tohle období je významné nejen pro dítě, rodinu, ale i pro řadu odborníků. Předpoklady k tomu, aby mohlo dítě zvládnout a vstoupit s co nejmenšími problémy do školního prostředí nám určuje školní zralost a školní připravenost. (Průcha a kol. 2016)

Přibližně kolem šestého roku života se začíná produkovat čím dál více androgenů z kůry nadledvin. U dívek se zvyšuje hladina estrogeneru, zatímco u chlapců narůstá hladina testosteronu o něco později. „*Toto období, které se nazývá andrenarché, je podmíněné zráním kůry nadledvin.*“ (Vágnerová, Lisá, 2021, s 268) U dívek tento stav nastává kolem 6. – 9. roku u chlapců o jeden až dva roky později. Hormony, které jsou produkovány v tomto období jsou důležité, protože ovlivňují vývoj mozku. Období, o kterém mluvíme, andrenarché pozitivně působí na strukturální a funkční diferenciaci mozku u chlapců i dívek. Pokud tohle období začne u dívek nebo chlapců s předstihem, může dojít k problémům s emočním prožíváním a chováním. (Vágnerová, Lisá, 2021)

2.1 Školní zralost

Školní zralost většinou definujeme jako způsob dítěte k absolvování školní práce, výuky. U dítěte se předpokládá určitá úroveň jazykových a myšlenkových operací. Dále také schopnosti udržení pozornosti a soustředění se. Školní zralost zahrnuje osobnost dítěte po zdravotní, psychické a sociální způsobilosti, na základě, které můžeme posoudit, zda je dítě připraveno na školní docházku. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Pedagogický slovník školní zralost popisuje jako „*Stav dítěte, který zahrnuje jeho zdravotní, psychickou i sociální způsobilost začít školní docházku a zvládnout požadavky školní výuky.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 251)

Podle Průchy je „*Školní zralost výsledkem biologického zrání nervového systému, které zahrnuje tělesnou, psychickou i emočně-sociální způsobilost začít školní docházku a zvládnout požadavky školní výuky.*“ (Průcha a kol., 2016, s. 80)

Vágnerová a Langmeier se také ve své publikaci věnují školní zralosti. Popisují ji jako somato-psycho-sociální vývoj, který splňuje dovršení vývoje předškolního věku, splňuje přiměřeně psychické a fyzické dispozice a současně je připraven dobrý předpoklad pro úspěšnou školní práci. (Langmeier, Krejčíková, 2006)

Koťátková školní zralost chápe na základě fyzické a psychické zralosti. V oblasti fyzické se věnujeme zejména výšce, váze, počátek výměny zubů a jiné. V oblasti psychické zase kognitivní úrovně, citové a sociální vyspělosti. Celkový stav zralosti dítěte posuzují pediatri a psychologové. (Koťátková, 2008) „*Školní zralost chápeme jako způsobilost dítěte začlenit se do školního vyučování, která vychází ze stavu jako fyzických, zdravotních a mentálních předpokladů, tj. z myšlenkových operací, úrovně vyjadřování, schopností soustředit se s aktivní pozorností a odpovídajícím reagováním.*“ (Koťátková, 2008)

Opravilová uvádí, že školní zralost se projevuje a zaměřuje hlavně na vývoj centrálního nervového systému a je závislá na rozvoji mentálních a psychických funkcí. (Opravilová, 2016)

Vyšetření školní zralosti, tedy diagnostickou činnost provádějí psychologové. Zodpovědnost za hodnocení školní zralosti mají do jisté míry také učitelé v mateřských školách, kteří pravidelně vedou diagnostiku dítěte. V neposlední řadě se z hlediska školní zralosti věnují při zápisu do první třídy učitelé prvního stupně. Při náznaku opožděného

vývoje je rodičům doporučeno navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu. (Průcha a kol, 2016)

Nyní se zaměříme na rozdělení školní zralosti dle Jucovičové a Žáčkové. Ty školní zralost rozdělují do tří skupin, a to na fyzickou, duševní a sociální.

Fyzická (tělesná) zralost

Po fyzické i zdravotní stránce dítě vyšetřuje lékař na pravidelné preventivní prohlídce. Vyšetření mohou doplnit i odborníci jako jsou neurologové, imunologové a další. Dítě by mělo svým růstem odpovídat nárokům věku šesti let. Odhadovaná míra a váha dítěte je přibližně 20 kg a 120 cm. Každé dítě je nutno posuzovat individuálně. V některých případech jeho malý růst může být způsoben geneticky, nelze tedy doporučovat odklad školní docházky. Nutno říct, že dítě menšího vzrůstu může být ohroženo poměrně vyšší unavitelností, kterou školní docházka přináší. Fyzicky zralé dítě je připraveno školní docházku zvládnout. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Někteří autoři zahrnují do fyzické zralosti také vývoj hrubé a jemné motoriky. Dítě by mělo být schopno koordinace oka a ruky. Stav motorických schopností je důležitým faktorem pro budoucí nácvik psaní.

„V předškolním období by už měl být ukončen také vývoj lateralizace.“ (Jucovičová, Žáčková, 2014 s. 29). Dítě má vyhraněnou jednu ruku, kterou preferuje do všech činností jako je například kreslení.

Fyzická zralost je jedním z faktorů školní zralosti, nebereme ji ovšem za nejpodstatnější oblast. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Psychická (duševní) zralost

Další součástí školní zralosti je dle autorek zralost psychická, která zahrnuje několik částí. *„Psychická (duševní) zralost v sobě zahrnuje několik rovin. Jednou z nich je rozumová, mentální vyspělost, která v sobě zahrnuje především oblast myšlení.“* (Jucovičová, Žáčková, 2014, s. 29)

Na základě tohoto tvrzení můžeme říct, že dítě v předškolním věku je schopno myslet analyticky, rozvíjet pojmy, tvořit slova nadřazená a podřazená. Vyjmenuje číselnou řadu, určí začátek a konce slov, dokáže udržet dějovou posloupnost příběhu. Umí vnímat a chápat

vztahy mezi věcmi. Začíná uvažovat logicky, dokáže stanovit příčinu a vyhodnotit závěr. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Další rovinu psychické zralosti utváří percepční funkce. Smyslové vnímání dítěte by mělo dosahovat takové úrovně, ve které se může začít učit číst a psát. Do psychické zralosti zařazujeme také sluchové a zrakové vnímání. V těchto oblastech má dítě disponovat dovednostmi jako jsou rozčlenit obrázky z řady, ovládat pravo-levé orientace, rozpoznat pojmy nahoře dole a další. Nepřehlédnutelnou součástí duševní zralosti je emocionalita. Dítě by mělo být schopno ovládat své emoce a být odolné vůči zátěži, umět se podřídit autoritě. *„Zde se již jedná o přechod k sociální oblasti, proto i psychická zralost bývá někdy označována jako psychosociální zralost.“* (Jucovičová, Žáčková, 2014, s.31)

Sociální zralost

I přes to, že je sociální zralost občas přehlížena součástí osobnosti předškoláka, je pro něj velmi důležitá. Dítě přechází ze světa her do světa povinností a získává tak nové životní role, učí se žít v poměrně velké skupině lidí. Měla by tak být pro jeho optimální vývoj a přestup na základní školu sociální vytrvalost nepomíjenou součástí. V sociální zralosti se můžeme zaměřit na tyto konkrétní dovednosti. Důležitou schopností je vydržet odloučení od rodiny po delší časový úsek, udržet svou pozornost dostatečně dlouho v rámci řízené činnosti. Také by mělo být schopno dokončit rozdělanou práci, nebo se k ní později vrátit a dokončit. Rovněž by mělo být schopno pochopit zadání, které je mu učitelem sděleno a dokáže si svou práci rozplánovat tak, aby ji zvládlo v určitém časovém rozmezí. Školní práce s sebou nese úspěch, ale také se dítě setkává s neúspěchem, se kterým musí umět pracovat a být tak vůči neúspěchu odolné. Další roviny, které sem zařazujeme jsou základy společenského chování a sebeobslužné činnosti. Nesmíme zapomínat také na věk dítěte, roli může hrát i to, v jaké měsíci se dítě narodilo. Jucovičová a Žáčková uvádí, že na základě výzkumů jsou děti, které se narodily v letních měsících častěji ohroženy školním neúspěchem. Pokud dítě disponuje všemi rovinami v co největší míře, má jeho nástup do základní školy hladší průběh. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Školní zralosti se také věnuje Kutálková. Uvádí, že je rozhodující datum narození. Dle zákona se účastní zápisu dítě narozené do 31. srpna. Proto u dětí narozených v letních měsících dbáme na vyšší důslednost při rozhodování, nástupu dítěte do první třídy. *„Zejména u snaživých holčiček nemusí být rozdíl patrný hned, projeví se většinou až nápadným zhoršením v období, kdy se už předpokládá jistá autorizace ve čtení a psaní.“* (Kutálková, 2005, s. 131) Dále se autoři shodují na posouzení zdravotního stavu.

Dítě by nemělo bít často nemocné, aby mohlo v co největší míře školu navštěvovat. V této fázi má dítě již jasno, jaké ruka je pro něj dominantní. Kutálková věnuje podstatnou část také rozvoji řeči, ta by měla být na takové úrovni, aby byla pozdější výuka kvalitní jde o oblast především psaní čtení. (Kutálková, 2005)

2.2 Školní připravenost

Pedagogický slovník nám udává pojem školní úspěšnost, který má stále několik významů a je nedostatečně objasněný. Můžeme si jej vysvětlit jako „*Zvládnutí požadavků kladených školou na jednotlivce, které se projevuje v pozitivním hodnocení žákova – prospěchu.*“ Nebo jako „*Produkt kooperací učitelů a žáků vedoucí k dosažení určitých vzdělávacích cílů.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s 251)

Na stav připravenosti nástupu do základní školy nahlížíme z pohledu pedagogického. Koťátková definuje školní připravenost jako „*způsobilost a stav rozvoje obecných vědomostí, dovedností a návyků, které umožní dítěti pokračovat ve svém vývoji prostřednictvím školního vzdělávání.*“ (Koťátková, 2008, s. 114) Jednou ze součástí školní připravenosti jsou praktické dovednosti, kde spadají vědomosti a poznatky z rodinného prostředí, lidského soužití aj. Sebeobslužné činnosti, sociální dovednosti přikládáme do kategorie dovednosti a návyky. Školní připravenost můžeme na základě prostředí, které je podnětné posilovat a ovlivňovat. Volný čas, který rodina s dítětem tráví by měl být smysluplně a záměrně vyplněn. (Koťátková, 2008)

Školní připravenost je hned vedle školní zralosti důležitý stav. Vyznačuje se hlavně tím, do jaké míry dítě získalo sociální kompetence, umí rozeznávat sociální role, respektuje chování druhých. Chápeme připravenost jako soubor kompetencí, které si dítě osvojilo na základě záměrného působení rodičů, učitelů v mateřské škole a dalších dospělých, které na dítě, jakkoliv v jeho životě působí. (Průcha, 2016)

I podle Kreislové je důležitým milníkem pro zvládnutí školní docházky školní připravenost. Musí tak dítě disponovat přijatelnou sociální úrovní, aby zvládlo nově přijaté role, dokázalo jednat a komunikovat. (Kreislová, 2008)

Školní úspěšnost „*Velmi diskutovaný a stále nedostatečně objasněný pojem. Může znamenat: Zvládnutí požadavků kladených školou na jednotlivce, které se projevuje v pozitivním hodnocení žákova prospěchu. Produkt kooperací učitelů a žáků vedoucí k dosažení určitých vzdělávacích cílů.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s.251)

2.3 Školní nezralost a odklad povinné docházky

Dítě, které nastupuje do první třídy prochází řadou změn ve svém vývoji. Změnu zahrnují jak psychické, tak tělesné změny. Vývoj každého dítěte je individuální a pokud jeho připravenost není adekvátní, dříve nebo později se mohou začít projevovat problémy související se školní nezralostí v jedné nebo více zmíněných oblastí. (Vágnerová, 2005)

Pokud se rozhodneme nesprávně a dítě nastoupí školní docházku, můžeme se setkat s dvěma typy neuspokojivého nástupu do první třídy. V tom lepším případě se bude dítě snažit poměrně dlouho vyrovnávat a dohánět své spolužáky, bude muset vyvinout velkou snahu, jeho výsledky budou spíše průměrné. Odklad školní docházky by v tomto případě prospěl hlavně z důvodu větší zralosti nástupu do základní školy. Druhou, poněkud horší možností je vrácení dítěte zpět do mateřské školy. Je to ovšem krajní řešení, které rodina i škola vyhledává co nejméně. V obou případech ale dítě zažívá pocit neúspěšnosti. (Kutálková, 2005)

K posouzení je také zdravotní stav dítěte, pokud je dítě často nemocné, chronicky nemocné, nedonošené, můžeme uvažovat o odkladu školní docházky, neboť víme, že pravidelná docházka je důležitá a pravidelnost také napomáhá snazší adaptaci. (Kutáková, 2005)

Co se týká sociální zralosti, je po dětech požadováno překonání egocentrismu, akceptování autorit a začlenění se do skupiny dětí. Pokud neshledáme tyto vlastnosti, uvažujeme o odkladu školní docházky a tzv. nezralosti dítěte. Tyto nezralé děti mohou být jak výbušné, impulzivní, agresivní, tak také utlumené, pomalé, nekomunikující. (Čáčka, 2000)

Odklad povinné školní docházky upravuje školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání). Zákonný zástupce dítěte může požádat o odklad povinné školní docházky o jeden rok v případě, že není přiměřený jeho vývoj. K takové žádosti musí být přiloženo vyjádření ze školského poradenského zařízení PPP (Pedagogicko-psychologickou poradnou) nebo SCP (speciálně pedagogickým centrem) a také vyjádřením odborného lékaře. Právě takový odklad se ve velké míře přikládá dětem, které jsou výrazně nedozrálé většinou ve více oblastech. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

3 ŠKOLNÍ ADAPTACE

V této kapitole se budeme věnovat adaptaci. Se školní adaptací přichází pro dítě předškolního věku velká změna. Vyžaduje se od něj přizpůsobení se na nové prostředí, nové autority, vrstevníky, režim dne. Dítě se vyrovnává s novou rolí ve společnosti, odloučení se od rodičů. Také nároku na výkon, který je po něm ve škole požadován.

3.1 Vymezení pojmu adaptace

Adaptace je „*Obecně proces přizpůsobení se něčemu. (1) V biologickém smyslu přizpůsobení se organismu měnícím se životním podmínkám, jehož výsledkem je přežití. (2) V lékařském smyslu přizpůsobení se změnám vnitřního a vnějšího prostředí člověka, jehož výsledkem je homeostáza (vyrovnanost) vnitřního prostředí.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 15-16)

Sociální adaptace „*Druh adaptace (přizpůsobení) jedince nebo sociální skupiny na nové nebo změněné sociální prostředí.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 1998, s. 226) Podobného tvrzení se dočteme i v případě autorů Hartla a Hartlové. Ti vysvětlují sociální adaptaci jako „*posun, k němuž dochází v sociálních, psychologických či kulturních postojích člověka po přechodu do nového prostředí.*“ (Hartl, Hartlová, 2010, s. 12)

Pojem adaptace má poněkud široký význam. Obecně se jedná o chování systému na základě, kterého se organismus přizpůsobuje podmínkám, jako je prostředí. Paulík popisuje adaptaci jako schopnost působení méně nebo více systémů a podsystémů, díky kterým je možno vyrovnávat nároky a udržovat stabilní stav, který označuje jako homeostáza. Ta se udržuje díky osvojeným mechanismům. Se změnami, které nám přináší adaptace, se setkáváme celý život a jsou to důležité a nezbytné okamžiky našeho života. „*Adaptace na podmínky prostředí je individuální a populačně specificky lidská.*“ (Paulík, 2017, s. 18) V lidském životě probíhá adaptace nejčastěji na kulturu, práci a společnost. Člověk, který se narodí do sociálního prostředí se adaptuje na základě své rodiny, učitelů, vrstevníků. Právě ti mu poskytují zpětnou vazbu a dávají najevo v jaké míře je jeho adaptace správná nebo nesprávná. (Paulík, 2017)

Paulík označuje schopnost adaptovat se jako adaptabilitu. Je to schopnost, na základě, které se zabývá celostním pojetím osobnosti. (Paulík, 2017) Ukazatelem úspěšného jedince je vnímání vlastní spokojenosti, identity a spokojeného sociálního života. Neúspěšnou

adaptaci poznáme projevem obtíží, konfliktů v interakci s ostatními ve společnosti. Také má tento jedinec sklony k nízkému hodnocení vlastního já. (Paulík, 2017)

Zda bude dítě nastupující do školy zralé, usnadní se tak jeho adaptace na školní prostředí a režim. (Vágnerová, 2005)

Fáze adaptace

Proces, kdy se jedinec adaptuje na stanovené sociální podmínky může být spojen s poruchami, které pojmenováváme ztroskotání adaptace. (Hartl, Hartlová, 2010) Řadíme sem pojmy akomodace. Tu chápeme jako činnost, na základě, které se organismus přizpůsobuje podmínkám, které působí z vnějšího prostředí. Druhým pojmem je adjustace. Jde o přizpůsobení se k novým životním situacím. Záleží na aktivitě člověka, kterou vynaloží. Třetím pojmem je asimilace. Tu chápeme jako aktivitu přizpůsobení se na prostředí. Čtvrtým, tedy posledním pojmem je maladaptace. Maladaptace neboli nepřizpůsobení se novým podmínkám, selhává schopnost navazovat interakci mezi ostatními. (Hartl, Hartlová, 2010)

3.2 Adaptační potíže

Právě adaptační potíže mohou vznikat v případě, kdy je dítě vystaveno zvýšeným nárokům souvisejících s nástupem do základní školy. Na dítě je vytvářen nátlak jak ze strany rodiny, tak školy. Pro některé je proces náročný a může v nich vyvolat negativní emoce. (Vágnerová, 2005)

V životě každého jedince, a tedy i dítěte dochází během života ke konfliktům, které neohrozí duševní rovnováhu. Některé konflikty dokonce přikládáme ke zdravému vývoji dítěte. Vedle těchto konfliktů však můžeme shledat i závažné signalizující poruchy, které však mohou rodiče přehlédnout. Může se jednat o bojácnost, samotářství, rozmrzelost, smutek. (Čačka, 2000) „*V jejich pozadí často bývají zpravidla dlouhodobější zdroje duševního napětí. Pro účinnou pomoc je nezbytné nalézt skutečné příčiny problémů a nesoustředit se jen na vnější symptomy.*“ (Čačka, 2000, s. 183) „*V dětství jsou z hlediska adaptačních potíží nejkritičtější dvě krajní období (1) počátek školní docházky a (2) nejranější fáze dospívání/prepuberta.*“ (Čačka, 2000, s.185)

Právě nástup do základní školy je obdobím, kdy je dítě vystaveno mimořádnému náporu v prožitkové oblasti. Mohou se tak začít objevovat dokonce i neurotické příznaky. (Čačka, 2000)

Čačka rozděluje adaptační potíže u dětí do dvou kategorií. Jsou to poruchy v racionálně-kognitivní oblasti. Řadíme sem zejména neprospěch. Stává se tak v případě, kdy dítě nerozumí výkladu pedagoga, špatně se soustředí a nereaguje na zadané úkoly. „*V první třídě bývá nejčastější příčinou neúspěchu nízká rozumová vyspělost či některé nedostatečně rozvinuté schopnosti a návyky.*“ (Čačka, 2000, s. 186) Druhou kategorií pojmenovává jako potíže v imaginativně-emozivní oblasti. Potíže v této oblasti jsou zejména faktorem porušení rovnováhy u citlivějších jedinců. (Čačka, 2000)

Podle Paulíka nastávají v adaptaci problémy s prožíváním větší psychické zátěže a stresu. Jde o stav jedince, kdy se snižuje jeho výkonnost, zažívá tíseň a tyto problémy narušují jeho sociální chování ve společnosti. Chování těchto jedinců se může projevit několika způsoby. Mezi ně řadíme například úzkost, strach, deprese. (Paulík, 2017)

Mezi poruchy adaptace můžeme zařadit také nepřizpůsobení. Tento stav může trvat odlišnou dobu. Jde o stav, kdy se dítě nedokáže nebo nechce přizpůsobit školnímu vedení. U těchto dětí se projevuje snížená míra soustředěnosti, často se baví se spolužáky a vracejí se ke hře. Může také dojít ke sníženému pochopení učiva a neúspěchu ve škole. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

3.3 Činitelé ovlivňující adaptaci

Mezi činitele ovlivňující adaptaci můžeme zařadit všechny, které na dítě v průběhu adaptace působí. Nejčastěji sem řadíme učitele, rodinu a vrstevníky.

Učitel

Role učitele je pro děti v mladším školním věku, zejména pro první a druhou třídu podstatným činitelem týkající se chodu třídy. Vnímají učitele jako autoritu a jeho přístup ve velké míře ovlivňuje vztahy ve třídě. Při nástupu do školy hraje role učitele téměř stejnou důležitost jako rodina. Vztah dětí k učiteli je pro další práci ve škole klíčový. (Čapek, 2010)

Pedagog, který je přidělen dětem do první třídy je jedním z nejdůležitějších osobností vzdělávacího života dítěte. Uvádí dítě do školního světa, ukazuje a formuje jeho osobnost. Výběr školy nehraje roli v tom, jak si učitelka sedne s dítětem. To je velmi individuální u každého jedince. Děti vnímají učitele jako přirozenou autoritu. (Beníšková, 2007)

Vrstevníci

Vrstevníci neboli spolužáci jsou uměle vytvořená skupina stejně věkově starých jedinců. Nikde jinde takto specifickou skupinu nenajdeme. Dítě v takové skupině bude působit několik následujících let od počátku první třídy, musí do kolektivu co nejlépe zapadnout. (Beníšková, 2007)

To, jaké děti se sejdou v jedné třídě nikdo dopředu nemůže vědět. Je ovšem pravděpodobnost, že si dítě ve třídě nějakého kamaráda se stejnými koníčky nebo povahou najde. Svou roli může hrát také přítomnost kamarádů ve třídě. Dokonce je pro některé rodiče podstatná přítomnost kamaráda již při nástupu do první třídy. Také se musíme smířit s faktem, že dítě potká ve třídě někoho, s kým si nesejde. Tady přichází na řadu role učitele, který má za úkol třídní kolektiv uklidnit. (Beníšková, 2007)

Rodina

Rodina je jedno z nejdůležitějších prostředí pro základní sociální adaptaci. Nejbližší rodina se stává pro dítě vzorem, a to pak potvrzuje svou sociální roli ve skupince vrstevníků. (Jucovičová, Žáčková, 2014)

Beníšková upozorňuje na rodinu jako na důležitý faktor určující postoj ke škole, na který se váže i úspěšnost či neúspěšnost dítěte ve škole. Pokud dítě vycítí v rodině, že škola není k ničemu dobrá, může k ní přistupovat s menší motivací a bez větší snahy a bude svou pozornost věnovat raději jiným věcem. Také podle autorky je vhodné, aby dítě první školní den do školy přicházelo s oběma rodiči. (Beníšková, 2007)

Na podstatnou roli rodiny upozorňuje také Otevřelová. Ta zmiňuje důležitost obou rodičů hlavně při komunikaci. Je důležité mluvit a problémy řešit společně. Rodina utváří hlavně pocit bezpečí, oporu a pocit, že je připravena dítě vždy podpořit a chránit. (Otevřelová, 2016)

Rodina dítě připravuje na vstup po delší dobu, a to i tím, že dítě vede k samostatnosti. Pokud se rodina dítěti věnuje v dostatečné míře, ale zároveň mu dává prostor pro samostatnost, svévolné plnění úkolů, učit se komunikovat a samo přiměřeně věku zřizovat věci běžného dne, může být nástup do základní školy tím snazší. (Kutálková, 2005)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V teoretické části jsme se zaměřili na vzdělávání dětí v mateřské a základní škole, socializaci, tranzici na základní školu, a to z obecného pohledu na základě odborné literatury. V praktické části se nyní zaměříme na zpracování odpovědí dotazníkového šetření, kde budeme hledat odpovědi na otázku, jak popisují učitelé proces adaptace na základě genderu.

4.1 Výzkumný problém

Výzkum je zaměřen na problematiku vázanou k adaptaci na základní školu v souvislosti s genderovým rozdělením. Toto téma je spojeno s povinnou školní docházkou, která se dotýká nebo bude dotýkat každého jedince, který musí tuto povinnost splnit.

Pro naše výzkumné šetření byl zvolen výzkumný problém: Jak učitelé popisují genderové rozdíly v adaptaci dítěte na základní školu. Jako motivace ke stanovení tohoto výzkumného problému je skutečnost, že každý jedinec reaguje na změny jinou mírou obranných mechanismů. Zajímalo nás, zda na základě výzkumu shledáme rozdíl prožívání adaptace na základě genderu.

4.2 Výzkumné cíle

Hlavní cíl výzkumu:

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, jak učitelé popisují genderové rozdíly v adaptaci dítěte na základní školu.

Dílčí cíle jsou následující:

1. Zjistit, jaké adaptační potíže se projevují u dívek a jaké u chlapců.
2. Zjistit, jaké okolnosti se pozitivně reflektují v adaptaci u dívek a u chlapců.
3. Zjistit, jakou roli hraje v adaptaci osobnost učitele.
4. Zjistit, jak hodnotí učitelé adaptaci u dívek a jak u chlapců.

4.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky

Všechny výzkumné otázky jsou stanovené v návaznosti na výzkumné cíle.

Hlavní výzkumná otázka zní: Jaké jsou genderové rozdíly v adaptaci na základní školu pohledem učitelů?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké adaptační potíže se projevují u dívek a jaké u chlapců?
(K této výzkumné otázce se pojí položky v dotazníku č. 14, 15.)
2. Jaké okolnosti se pozitivně reflektují v procesu adaptace u dívek a jaké u chlapců?
(K této výzkumné otázce se pojí položky v dotazníku č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 13, 24, 25)
3. Jakou roli v adaptaci hraje osobnost učitele?
(K této výzkumné otázce se pojí v dotazníku položky č. 7, 8, 11, 12, 20.)
4. Jak učitelé hodnotí průběh adaptace u dívek a jak u chlapců?
(K této výzkumné otázce se pojí položky v dotazníku č. 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 26, 27, 28.)

4.4 Výzkumný soubor

Jako výzkumný soubor jsme si zvolili učitele prvních tříd základních škol. Právě tito učitelé se setkávají s dětmi, které prožívají adaptaci v největší míře. Na základě diagnostické techniky pozorování jsou schopni hodnotit projevy jak pozitivní adaptace, tak adaptačních potíží, kterými se děti při přechodu do školy projevují.

V rámci výzkumného šetření jsme oslovili učitele prvních tříd v těchto školách. Celkově se od oslovených 817 respondentů vrátilo 134 odpovědí. Všichni respondenti byli osloveni prostřednictvím emailů, ve kterých jim byl zaslán elektronický dotazník. Respondenti byli také seznámeni s významem, cílem a účelem tohoto výzkumného šetření.

4.5 Metoda sběru dat

V praktické části bakalářské práce byl použit kvantitativní výzkum. Náš dotazník se skládá z 28 uzavřených otázek, na které odpovídali učitelé prvních tříd základních škol.

Kvantitativní výzkum se charakterizuje jako objektivní a co nejpřesnější zkoumání edukační reality. (Skutil a kol., 2011) Kvantitativní výzkum popisuje pomocí čísel realitu, jejichž následné výsledky vyvracejí nebo potvrzují stanovené hypotézy. Na základě kvantitativního výzkumu se snažíme o ověřování empirickými metodami pedagogické jevy. Kvantitativní výzkum má dané schéma, které se při realizaci dodržuje. Mezi ně řadíme stanovení výzkumného problému, formulaci hypotéz, testování, ověřování hypotéz a na závěr vyvození závěrů a interpretaci dat. (Chráska, 2007)

V této bakalářské práci jsme ke sběru dat použili dotazník. Dotazníkové šetření řadíme mezi nejrozšířenější metodu sběru dat v pedagogických vědách. Cílem dotazníku je také mimo další podstatné zjišťování respondentových názorů, kdy nám vyplňuje respondent odpovědi na otázky dle vlastních znalostí a preferencí. Dotazník jako soubor otázek předkládáme respondentům v elektronické nebo papírové formě. Jako klady tohoto výzkumného šetření můžeme uvést například možnost oslovit velké spektrum potenciálních respondentů a zachování anonymity. (Skutil a kol., 2011)

5 ANALÝZA DAT

Nyní se budeme věnovat analýze dat získaných v dotazníkovém šetření. Analýzu dat budeme vyhodnocovat v souvislosti s dílčími výzkumnými otázkami.

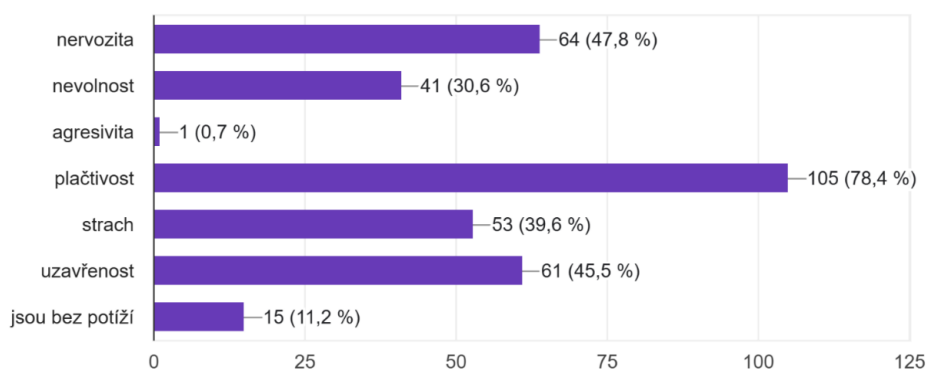
K dílčí výzkumné otázce č. 1:

Jaké adaptační potíže se projevují u dívek a jaké u chlapců? se pojí položky v dotazníku č. 14, 15.

Položka č. 14: Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejčastěji projevují u dívek. Zde respondenti volili nejvíce 3 nejčastěji pozorované potíže.

Graf č. 1 Nejčastější adaptační potíže, které se projevují u dívek

Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejčastěji projevují u dívek.
134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

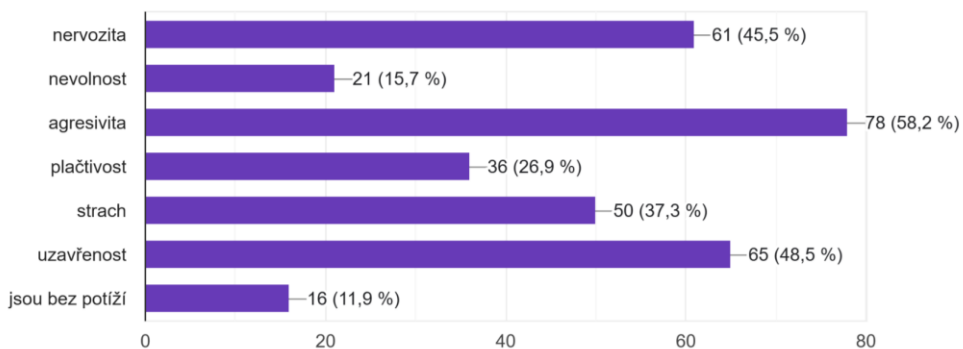
Z celkového počtu 134 respondentů označilo 105 respondentů (78,4 %) jako nejčastější adaptační potíže vyskytující se u dívek plačtivost, 64 respondentů (47,8 %) nervozitu, 61 respondentů (45,5 %) uzavřenost, 53 respondentů (39,6 %) strach, 41 respondentů (30,6 %) nevolnost, 15 respondentů (11,2 %) bez potíží a 1 respondent (0,7 %) agresivitu.

Položka č. 15: Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejčastěji projevují u chlapců. Zde respondenti volili nejvíce 3 nejčastěji pozorované potíže.

Graf č. 2 Nejčastější adaptační potíže, které se projevují u chlapců

Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejčastěji projevují u chlapců.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu respondentů 134 určilo 78 respondentů (58, 2 %) agresivitu, 65 respondentů (48, 5 %) uzavřenost, 61 respondentů (45, 5 %) nervozitu, 50 respondentů (37, 3 %) strach, 36 respondentů (26, 9 %) plačtivost, 21 respondentů (15, 7 %) nevolnost a 16 respondentů (11, 9 %) bez potíží.

K dílčí výzkumné otázce č. 2:

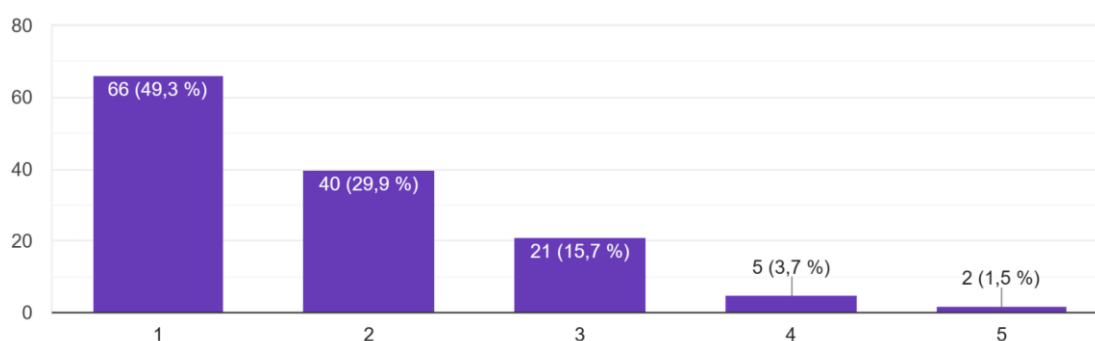
Jaké okolnosti se pozitivně reflektují v procesu adaptace u dívek a jaké u chlapců? se pojí položky v dotazníku č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 10, 13, 24, 25)

Položka č. 1: Jak důležitou roli hrají RODIČE v průběhu adaptace u DÍVEK.

Graf č. 3 Důležitost rodičů v průběhu adaptace u dívek

Jak důležitou roli hrají RODIČE v průběhu adaptace u DÍVEK.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

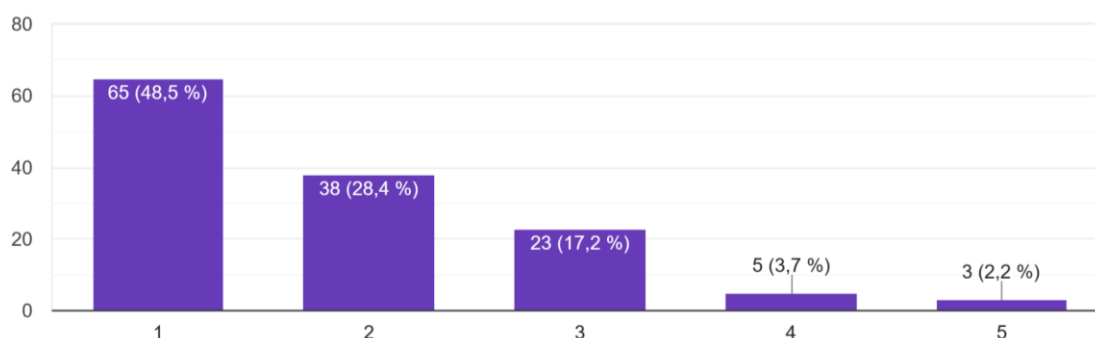
Z celkového počtu 134 respondentů určilo na stupnici 1 nejvíce až 5 nejméně 66 respondentů (49,3 %) možnost 1, 40 respondentů (29,9 %) možnost 2, 21 respondentů (15,7 %) možnost 3, 5 respondentů (3,7 %) možnost 4 a 2 respondenti (1,5 %) možnost 5.

Položka č. 2: Jak důležitou roli hrají RODIČE v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

Graf č. 4 Důležitost rodičů v průběhu adaptace u chlapců

Jak důležitou roli hrají RODIČE v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

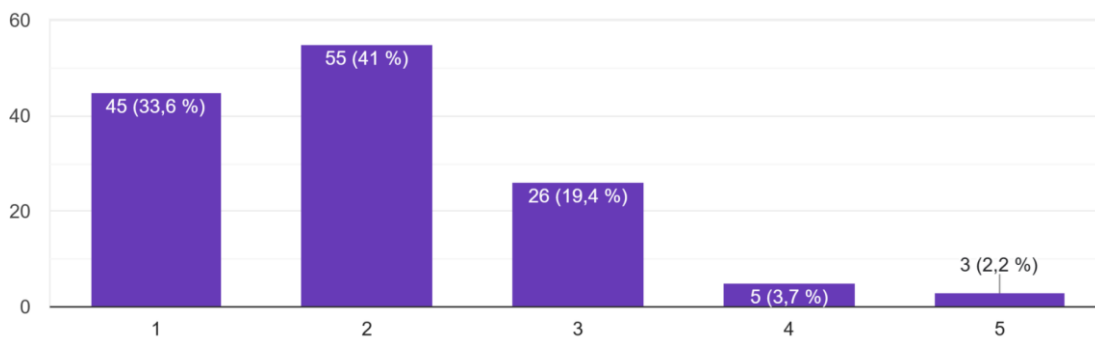
Z celkového počtu 134 respondentů určilo na stupnici 1 nejvíce až 5 nejméně 65 respondentů (48,5 %) možnost 1, 38 respondentů (28,4 %) možnost 2, 23 respondentů (17,2 %) možnost 3, 5 respondentů (3,7 %) možnost 4 a 3 respondenti (2,2 %) možnost 5.

Položka č. 3: Jak důležitou roli hrají SPOLUŽÁCI v průběhu adaptace u DÍVEK.

Graf č. 5 Důležitost spolužáků v adaptaci u dívek

Jak důležitou roli hrají SPOLUŽÁCI v průběhu adaptace u DÍVEK.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

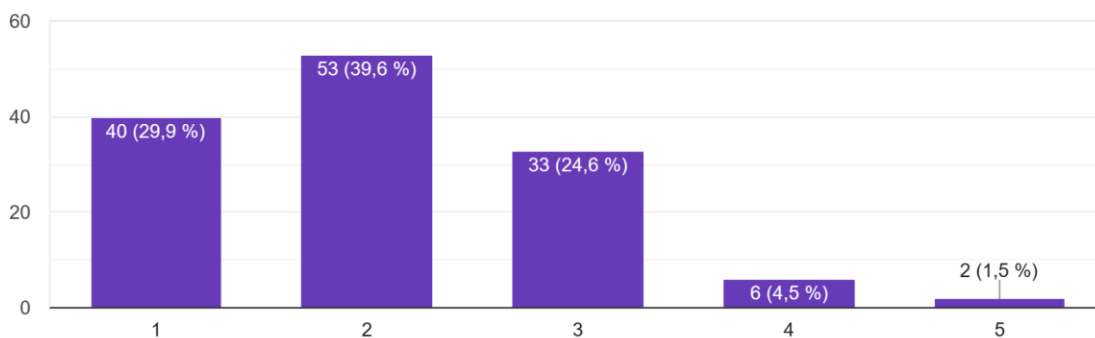
Z celkového počtu 134 respondentů určilo na stupnici 1 nejvíce až 5 nejméně 45 respondentů (33, 6 %) možnost 1, 55 respondentů (41 %) možnost 2, 26 respondentů (19, 4 %) možnost 3, 5 respondentů (3, 7 %) možnost 4 a 3 respondenti (2, 2 %) možnost 5.

Položka č. 4: Jak důležitou roli hrají SPOLUŽÁCI v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

Graf č. 6 Důležitost spolužáků v adaptaci u chlapců

Jak důležitou roli hrají SPOLUŽÁCI v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

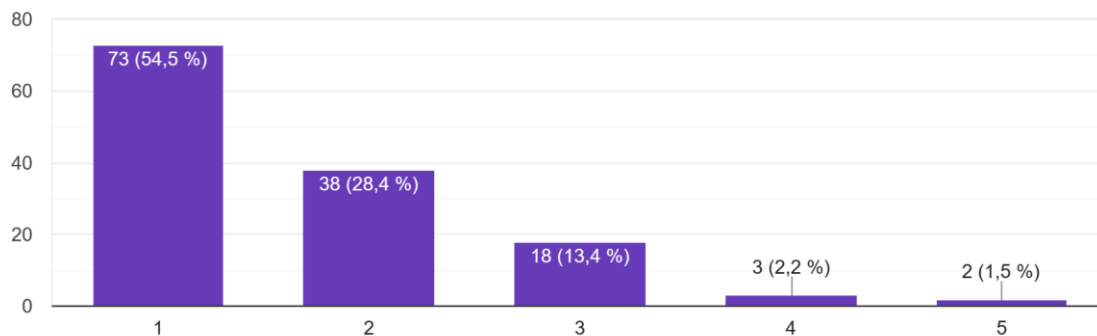
Z celkového počtu 134 respondentů určilo na stupnici 1 nejvíce až 5 nejméně 40 respondentů (29, 9 %) možnost 1, 53 respondentů (39, 6 %) možnost 2, 33 respondentů (24, 6 %) možnost 3, 6 respondentů (4, 5 %) možnost 4 a 2 respondenti (1, 5 %) možnost 5.

Položka č. 5: Jak důležitou roli hraje DÍTĚ SAMO v průběhu adaptace u DÍVEK.

Graf č. 7 Dítě samo v průběhu adaptace u dívek

Jak důležitou roli hraje DÍTĚ SAMO v průběhu adaptace u DÍVEK.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

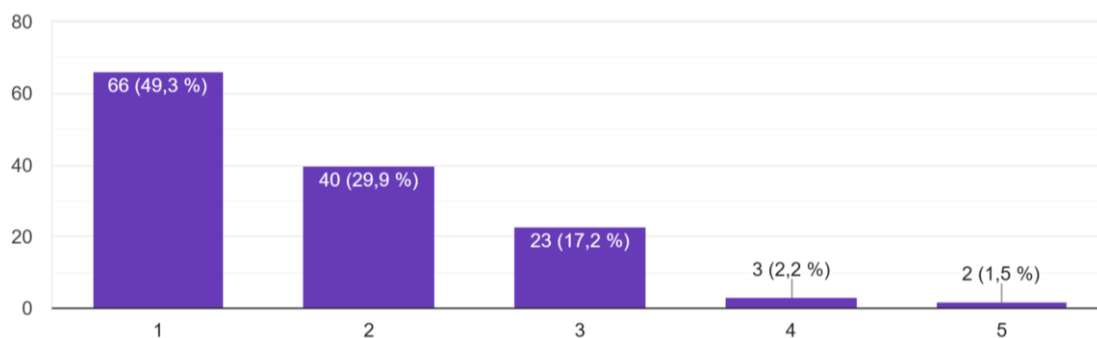
Z celkového počtu 134 respondentů určilo na stupnici 1 nejvíce až 5 nejméně 73 respondentů (54,5 %) možnost 1, 38 respondentů (28,4 %) možnost 2, 18 respondentů (13,4 %) možnost 3, 3 respondentů (2,2 %) možnost 4 a 2 respondenti (1,5 %) možnost 5.

Položka č. 6: Jak důležitou roli hraje DÍTĚ SAMO v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

Graf č. 8 Dítě samo v průběhu adaptace u chlapců

Jak důležitou roli hraje DÍTĚ SAMO v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

134 odpovědí

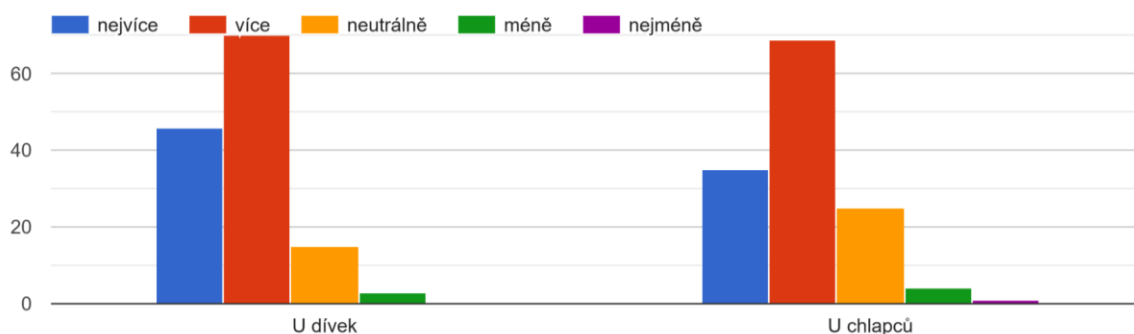
Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů určilo na stupnici 1 nejvíce až 5 nejméně 66 respondentů (49,3 %) možnost 1, 40 respondentů (29,9 %) možnost 2, 23 respondentů (17,2 %) možnost 3, 3 respondentů (2,2 %) možnost 4 a 2 respondenti (1,5 %) možnost 5.

Položka č. 9: Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace u dívek a jak u chlapců. Pokud již ve třídě někoho zná, má kamarády.

Graf č. 9 Okolnosti adaptace – pokud již dítě někoho zná, má kamarády

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud již dítě ve třídě někoho zná, má kamarády.

Zdroj: Vlastní výzkum

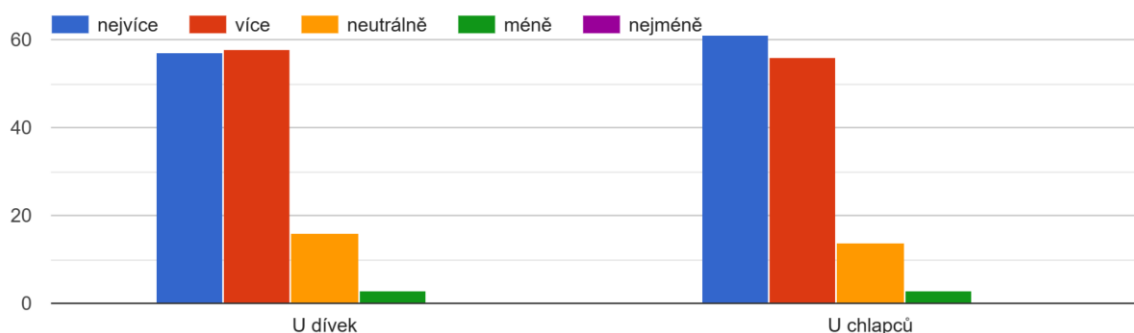
Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 46 respondentů nejvíce, 70 respondentů více, 15 respondentů neutrálně, 3 respondenti méně a 0 respondentů nejméně – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 35 nejvíce, 69 více, 25 neutrálně, 4 méně a 1 nejméně – chlapci.

Položka č. 10: Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud rodina věnuje dítěti dostatek pozornosti a podpory.

Graf č. 10 Okolnosti adaptace – rodina

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud rodina věnuje dítěti dostatek pozornosti a podpory.

Zdroj: Vlastní výzkum

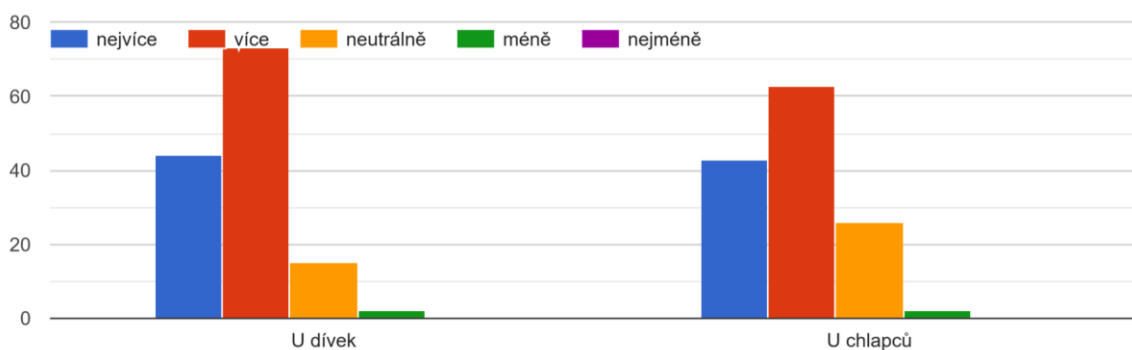
Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 57 respondentů nejvíce, 58 respondentů více, 16 respondentů neutrálně, 3 respondenti méně a 0 respondentů nejméně. – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 61 nejvíce, 56 více, 14 neutrálně, 3 méně a 0 respondentů nejméně – chlapci.

Položka č. 13: Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud má dítě dostatek prostoru a času se ve třídě adaptovat.

Graf č. 11 Okolnosti adaptace – pokud má dítě dostatek času se adaptovat

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud má dítě dostatek prostoru a času se ve třídě adaptovat.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 44 respondentů nejvíce, 73 respondentů více, 15 respondentů neutrálně, 2 respondenti méně a 0 respondentů nejméně. – dívky.

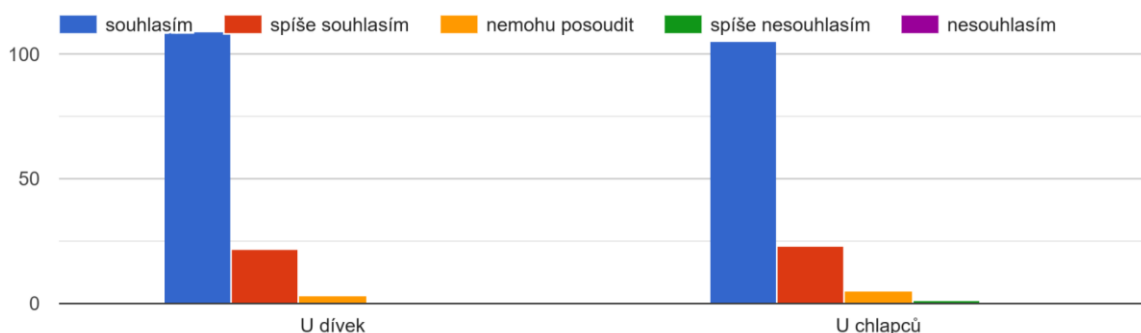
Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 43 nejvíce, 63 více, 26 neutrálně, 2 méně a 0 respondentů nejméně – chlapci.

Položka č. 24: Příznivé klima třídy (přátelské, klidné prostředí) napomáhá snazšímu průběhu adaptace na 1. třídu.

Graf č. 12 Příznivé klima třídy

Příznivé klima třídy (přátelské, klidné prostředí) napomáhá snazšímu průběhu adaptace na 1. třídu.

Zdroj: Vlastní výzkum

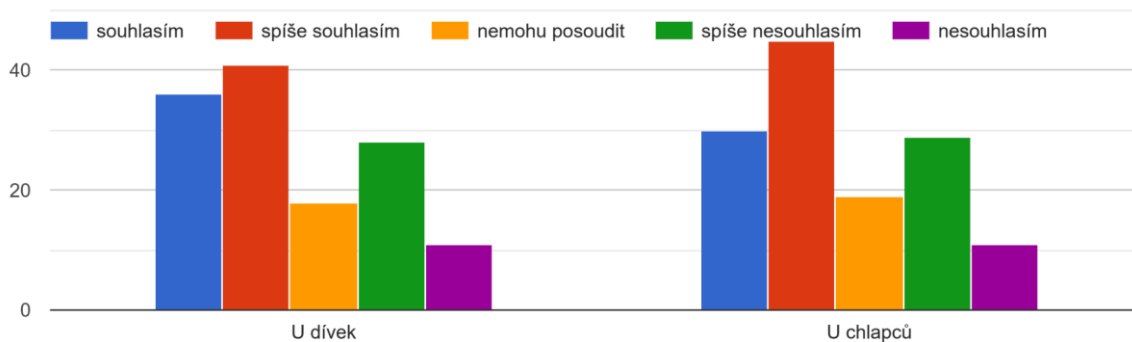
Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 109 respondentů souhlasím, 22 respondentů spíše souhlasím, 3 respondenti nemohu posoudit, 0 respondentů spíše nesouhlasím a 0 respondentů nesouhlasím. – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 105 respondentů souhlasím, 23 respondentů spíše souhlasím, 5 respondentů nemohu posoudit, 1 respondent spíše nesouhlasím a 0 respondentů nesouhlasím – chlapci.

Položka č. 25: V průběhu adaptace na 1. třídu hraje roli genderové složení třídy (poměr dívek a chlapců).

Graf č. 13 Genderové složení třídy

V průběhu adaptace na 1. třídu hraje roli genderové složení třídy (poměr dívek a chlapců).

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 36 respondentů souhlasím, 41 respondentů spíše souhlasím, 18 respondentů nemohu posoudit, 28 respondentů spíše nesouhlasím a 11 respondentů nesouhlasím. – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 30 respondentů souhlasím, 45 respondentů spíše souhlasím, 19 respondentů nemohu posoudit, 29 respondent spíše nesouhlasím a 11 respondentů nesouhlasím – chlapci.

K dílčí výzkumné otázce č. 3:

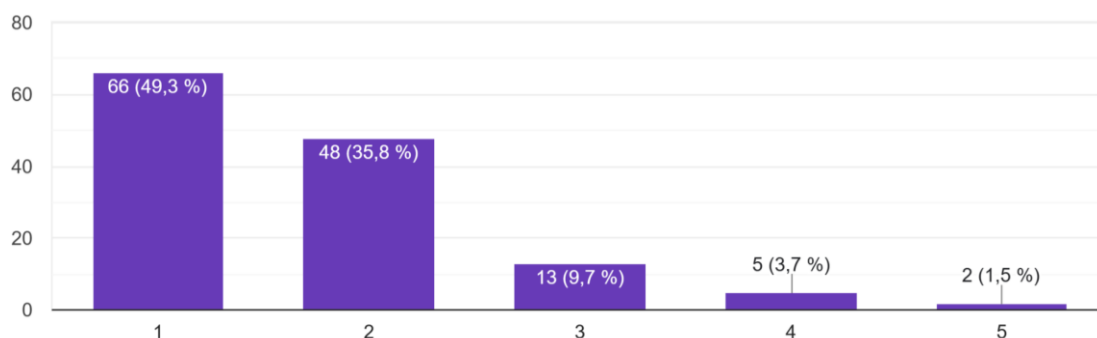
Jakou roli v adaptaci hraje osobnost učitele? se pojí položky v dotazníku č. 7, 8, 11, 12, 20.

Položka č. 7: Jak důležitou roli hraje TŘÍDNÍ UČITEL v průběhu adaptace u DÍVEK.

Graf č. 14 Důležitost třídního učitele u dívek

Jak důležitou roli hraje TŘÍDNÍ UČITEL v průběhu adaptace u DÍVEK.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

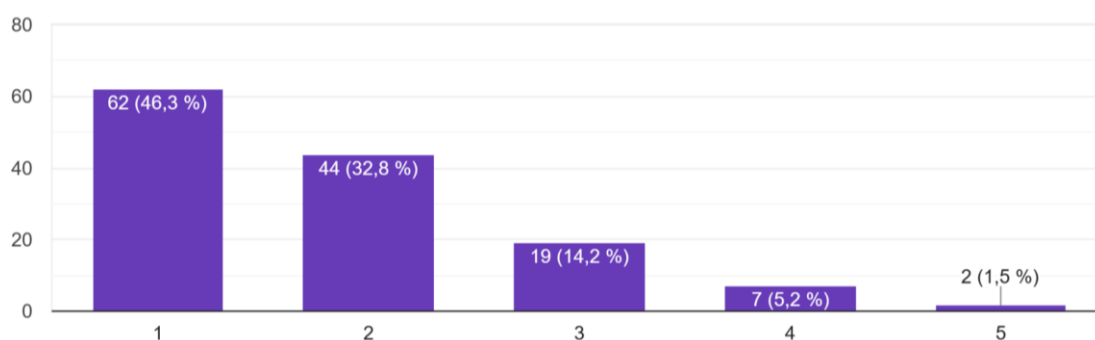
Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo na stupnici od 1- nejvíce až 5 – nejméně, 66 respondentů (49,3 %) možnost 1, 48 respondentů (35,8 %) možnost 2, 13 respondentů (9,7 %) možnost 3, 5 respondentů (3,7 %) možnost 4 a 2 respondenti (1,5 %) možnost 1.

Položka č. 8: Jak důležitou roli hraje TŘÍDNÍ UČITEL v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

Graf č. 15 Důležitost třídního učitele u chlapců

Jak důležitou roli hraje TŘÍDNÍ UČITEL v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

134 odpovědí

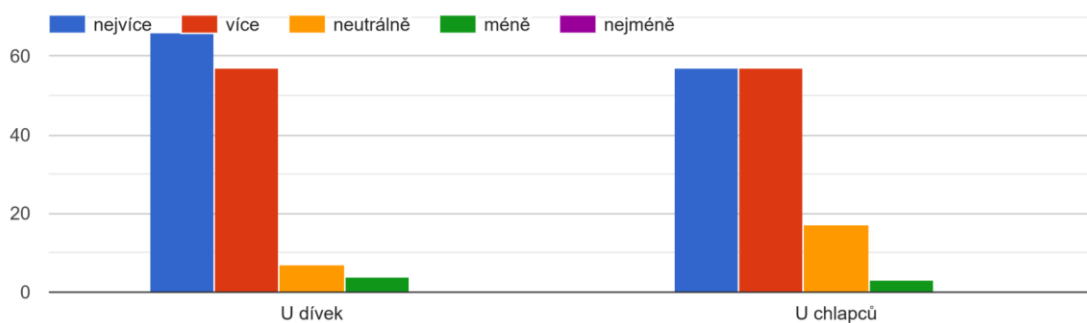
Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo na stupnici od 1- nejvíce až 5 – nejméně, 62 respondentů (46,3 %) možnost 1, 44 respondentů (32,8 %) možnost 2, 19 respondentů (14,2 %) možnost 3, 7 respondentů (5,2 %) možnost 4 a 2 respondenti (1,5 %) možnost 1.

Položka č. 11: Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace u dívek a jak u chlapců. Pokud třídní učitel/ka věnuje podporu nových vztahů mezi dětmi (společné aktivity, hry):

Graf č. 16 Okolnosti adaptace – třídní učitel

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud se třídní učitel/ka věnuje podporu nových vztahů mezi dětmi (společné aktivity, hry).

Zdroj: Vlastní výzkum

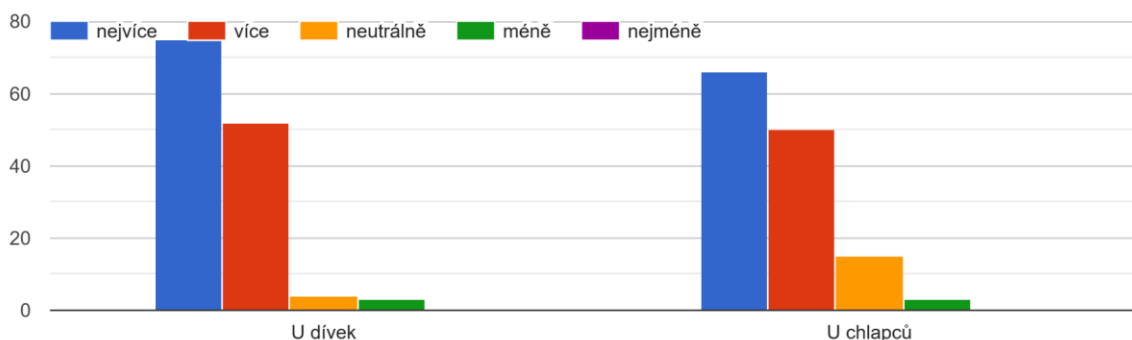
Z celkového počtu 134 respondentů si pro svou odpověď vybralo možnost nejvíce 66 respondentů, více 57 respondentů, neutrálně 7 respondentů, méně 4 respondenti a nejméně 0 respondentů – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů si pro svou odpověď vybralo možnost nejvíce 57 respondentů, více 57 respondentů, neutrálně 17 respondentů, méně 3 respondenti a nejméně 0 respondentů – chlapci.

Položka č. 12: Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud třídní učitel věnuje dítěti dostatečnou míru empatie a porozumění.

Graf č. 17 Okolnosti adaptace – třídní učitel

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud třídní učitel věnuje dítěti dostatečnou míru empatie a porozumění.

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 75 respondentů nejvíce, 52 respondentů více, 4 respondenti neutrálně, 3 respondenti méně a 0 respondentů nejméně – dívky.

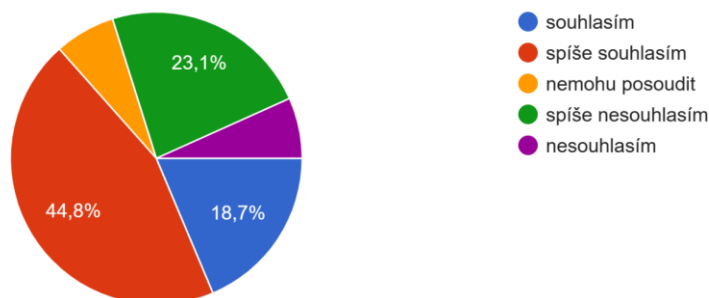
Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo 66 respondentů nejvíce, 50 respondentů více, 15 respondentů neutrálně, 3 respondenti méně a 0 respondentů nejméně – chlapci.

Položka č. 20: Nakolik souhlasíte s výrokem: K třídními učiteli tíhnou více dívky.

Graf č. 18 Souhlas s výrokem – třídní učitel

Nakolik souhlasíte s výrokem: K třídnímu učiteli/učitelce citově tíhnou více dívky.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí s výrokem 25 respondentů (18,7 %), spíše souhlasí 60 respondentů (44,8 %), nemůže posoudit 9 respondentů (6,7 %), spíše nesouhlasí 31 respondentů (23,1 %) a nesouhlasí 9 respondentů (6,7 %).

K dílčí výzkumné otázce č. 4:

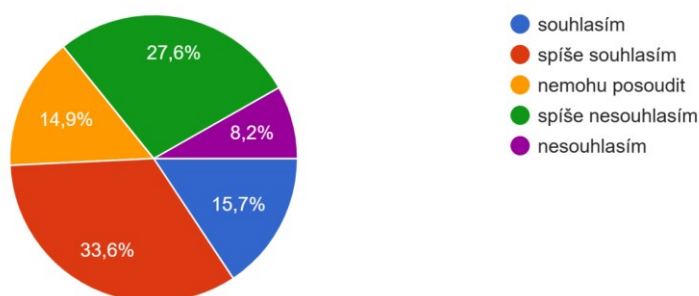
Jak učitelé hodnotí průběh adaptace u dívek a jak u chlapců? se poji položky v dotazníku č. 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 26, 27, 28.

Položka č. 16: Nakolik souhlasíte s výrokem: Na přechod z MŠ do 1. třídy ZŠ reagují více plačtivěji dívky.

Graf č. 19 Výrok – Přechod z MŠ

Nakolik souhlasíte s výrokem: Na přechod z MŠ do 1. třídy reagují více plačtivěji dívky.

134 odpovědí

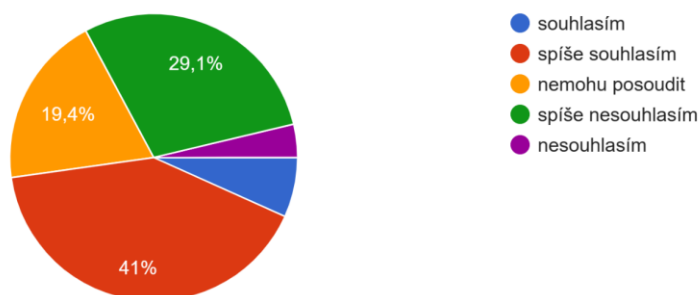
Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí s výrokem 21 respondentů (15,7 %), spíše souhlasí 45 respondentů (33,6 %), nemůže posoudit 20 respondentů (14,9 %), spíše nesouhlasí 37 respondentů (27,6 %) a nesouhlasí 11 respondentů (8,2 %).

Položka č. 17: Nakolik souhlasíte s výrokem: Emočně stabilnější při přechodu z MŠ do 1. třídy jsou dívky.

Graf č. 20 Výrok – emoční stabilita

Nakolik souhlasíte s výrokem: Emočně stabilnější při přechodu z MŠ do 1. třídy jsou dívky.
134 odpovědí

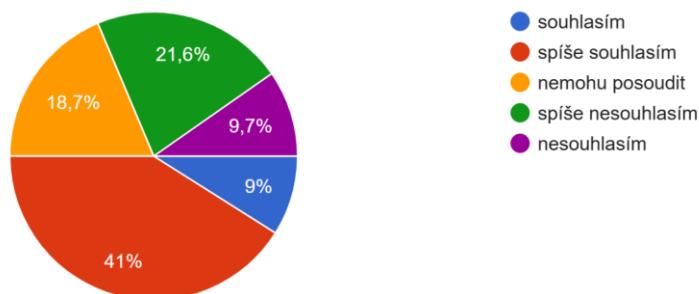
Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí s výrokem 9 respondentů (6,7%), spíše souhlasí 55 respondentů (41%), nemůže posoudit 26 respondentů (19,4%), spíše nesouhlasí 39 respondentů (29,1%) a nesouhlasí 5 respondentů (3,7%).

Položka č. 18: Nakolik souhlasíte s výrokem: Na přechod z MŠ do 1. třídy reagují agresivněji chlapci.

Graf č. 21 Výrok – agresivita

Nakolik souhlasíte s výrokem: Na přechod z MŠ do 1. třídy reagují agresivněji chlapci.
134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

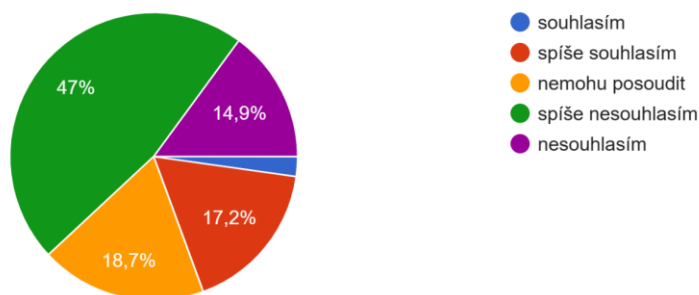
Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí s 12 respondentů (9%), spíše souhlasí 55 respondentů (41%), nemůže posoudit 25 respondentů (18,7%), spíše nesouhlasí 29 respondentů (21,6%) a nesouhlasí 13 respondentů (9%).

Položka č 19: Nakolik souhlasíte s výrokem: Dívky si na přechod do 1. třídy zvykají delší čas.

Graf č. 22 Výrok – čas adaptace

Nakolik souhlasíte s výrokem: Dívky si na přechod do 1. třídy zvykají delší čas.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

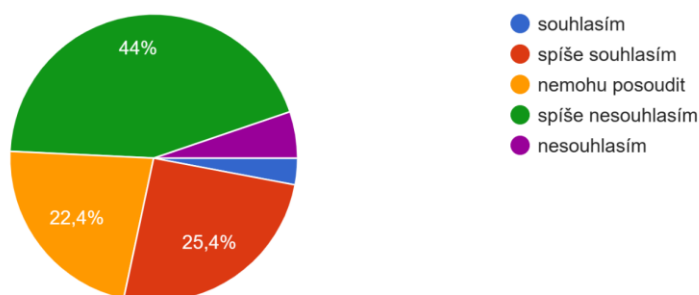
Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí s 3 respondentů (2, 2 %), spíše souhlasí 23 respondentů (17, 2 %), nemůže posoudit 25 respondentů (18, 7 %), spíše nesouhlasí 63 respondentů (47 %) a nesouhlasí 20 respondentů (14, 9 %).

Položka č. 21: Nakolik souhlasíte s výrokem: S novými sociálními rolemi vázané na školné prostředí se vyrovnávají snadněji chlapci.

Graf č. 23 Výrok – nové sociální role

Nakolik souhlasíte s výrokem: S novými sociálními rolemi vázané na školní prostředí se vyrovnávají snadněji chlapci.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

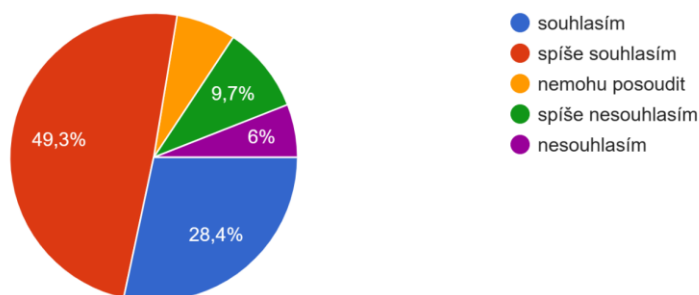
Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí 4 respondenti (3 %), spíše souhlasí 34 respondentů (25, 4 %), nemůže posoudit 30 respondentů (22, 4 %), spíše nesouhlasí 59 respondentů (44 %) a nesouhlasí 7 respondentů (5, 2 %).

Položka č. 22: Nakolik souhlasíte s výrokem: S větší motivací ke školní práci přicházejí do 1. třídy ve větší míře dívky.

Graf č. 24 Výrok – míra motivace

Nakolik souhlasíte s výrokem: S větší motivací ke školní práci přicházejí do 1. třídy ve větší míře dívky.

134 odpovědí

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí 38 respondentů (28, 4 %), spíše souhlasí 66 respondentů (49, 3 %), nemůže posoudit 9 respondentů (6, 7 %), spíše nesouhlasí 13 respondentů (9, 7 %) a nesouhlasí 8 respondentů (6 %).

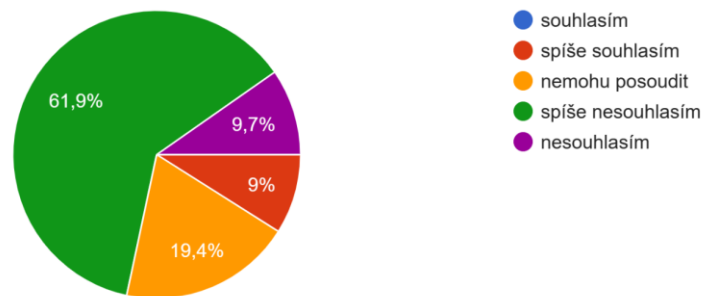

Položka č. 23: Nakolik souhlasíte s výrokem: Zvýšenou zátěž a koncentraci pozornosti v 1. třídě ZŠ zvládají lépe chlapci.

Graf č. 25 Výrok – zvýšená zátěž

Nakolik souhlasíte s výrokem: Zvýšenou zátěž a koncentraci pozornosti v 1. třídě ZŠ zvládají lépe chlapci.

134 odpovědí

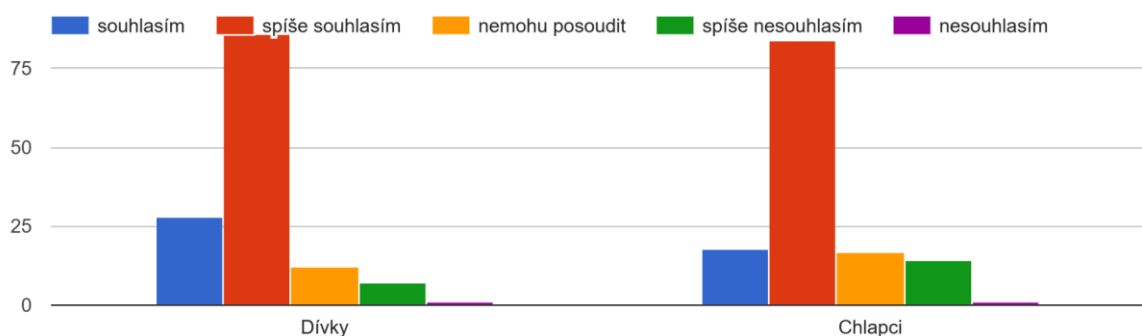
Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí 0 respondentů (0 %), spíše souhlasí 12 respondentů (9 %), nemůže posoudit 26 respondentů (19,4 %), spíše nesouhlasí 83 respondentů (61,9 %) a nesouhlasí 13 respondentů (9,7 %).

Položka č. 26: Děti přichází z mateřské školy připravené na roli školáka:

Graf č. 26 Připravenost z MŠ

Děti přichází z mateřské školy připravené na roli školáka.

Zdroj: Vlastní výzkum

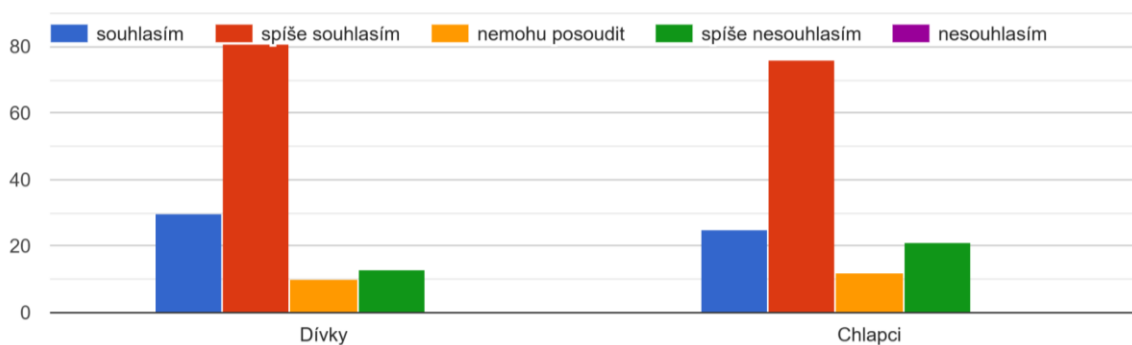
Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí s touto položkou 28 respondentů, spíše souhlasí 86 respondentů, nemůže posoudit 12 respondentů spíše nesouhlasí 7 respondentů a nesouhlasí 1 respondent – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů souhlasí s touto položkou 18 respondentů, spíše souhlasí 84 respondentů, nemůže posoudit 17 respondentů, spíše nesouhlasí 14 a nesouhlasí 1 respondent.

Položka č. 27: Děti dosahují při přechodu z MŠ so 1. třídy přijatelné sociální úrovně.

Graf č. 27 Sociální úroveň

Děti dosahují při přechodu z MŠ do 1. třídy přijatelné sociální úrovně.

Zdroj: Vlastní výzkum

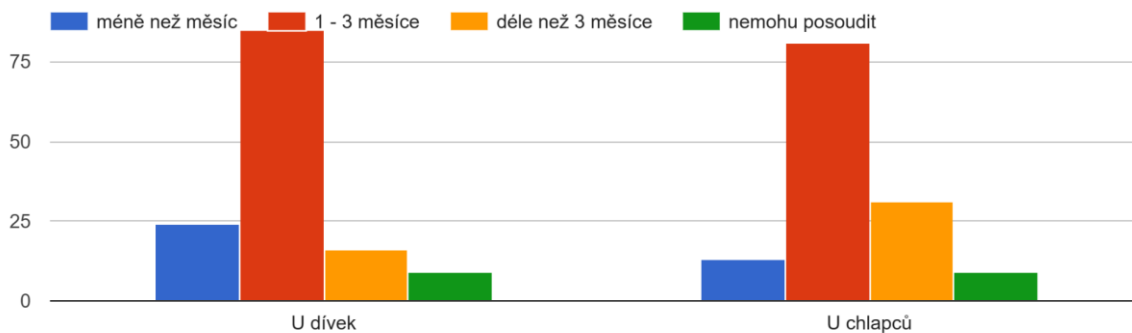
Z celkového počtu 134 respondentů s touto položkou souhlasí 30 respondentů, spíše souhlasí 81 respondentů, nemůže posoudit 10, spíše nesouhlasí 13 a nesouhlasí 0 respondentů – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů s touto položkou souhlasí 25 respondentů, spíše souhlasí 76 respondentů, nemůže posoudit 12, spíše nesouhlasí 21 a nesouhlasí 0 respondentů – chlapci.

Položka č. 28: Jak dlouho trvá úspěšná adaptace.

Graf č. 28 Úspěšná adaptace

Jak dlouho trvá úspěšná adaptace:

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo v této položce, že úspěšná adaptace trvá méně než měsíc 24 respondentů, 1–3 měsíce 85 respondentů, déle než 3 měsíce 16 respondentů a nemůže posoudit 9 respondentů – dívky.

Z celkového počtu 134 respondentů odpovědělo v této položce, že úspěšná adaptace trvá méně než měsíc 13 respondentů, 1–3 měsíce 81 respondentů, déle než 3 měsíce 31 respondentů a nemůže posoudit 9 respondentů – chlapci.

6 INTERPRETACE DAT

V předešlé části bakalářské práce jsme analyzovali výsledky získané v dotazníkovém šetření. Nyní se budeme věnovat interpretaci získaných dat v jednotlivých položkách dotazníku.

K dílčí výzkumné otázce č. 1:

Shrnutí položky č. 14: *Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejčastěji vyskytují u dívek.* U grafu č.1 můžeme vyvodit, že nejvíce učitelů se shodlo, že u dívek jako nejčastější potíže, se kterou se potýkají je plačtivost. Jako další nejčastější nervozita a uzavřenost. Naopak nejméně se podle učitelů u dívek vyskytuje agresivita.

Shrnutí položky č. 15: *Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejvíce vyskytují u chlapců.* Z grafu č. 2 můžeme vyvodit, že nejčastější adaptační potíže vyskytující se u chlapců je agresivita. Dále uzavřenost a nervozita. Nejméně se právě u chlapců vyskytuje nevolnost.

K dílčí výzkumné otázce č. 2:

Shrnutí položky č. 1: *Jak důležitou roli hrají rodiče v průběhu adaptace u dívek a položky č. 2.* *Jak důležitou roli hrají rodiče v průběhu adaptace u chlapců.* Z grafu č. 3 a 4 můžeme vyčíst, že důležitost rodičů hraje velkou roli jak v případě chlapců, tak v případě dívek.

Shrnutí položky č. 3: *Jak důležitou roli hrají spolužáci v průběhu adaptace u dívek a položky č. 4:* *Jak důležitou adaptaci hrají spolužáci v průběhu adaptace u chlapců.* Z grafu č. 5 a č. 6 můžeme vyčíst, že učitelé vnímají roli spolužáků na stejné pozici významnosti jak u dívek, tak u chlapců.

Shrnutí položky č. 5: *Jak důležitou roli hraje dítě samo v průběhu adaptace u dívek a položky č. 6* *Jak důležitou roli hraje dítě samo v průběhu adaptace u chlapců.* V těchto položkách vidíme, že u dívek důležitost sama sebe hraje významnou roli stejně jako u chlapců.

Shrnutí položky č. 9: *Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace u dívek a jak u chlapců.* *Pokud již ve třídě někoho zná, má kamarády.* Při porovnání těchto položek vyšly výsledky poměrně stejně, kde učitelé uvedli, že významnost kamaráda ve třídě hraje roli více.

Shrnutí položky č. 10: *Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace u dívek a jak u chlapců.* *Pokud rodina věnuje dítěti dostatek pozornosti a podpory.* Při porovnání

výsledku v grafu 10 můžeme vidět nepatrný rozdíl, kdy se podle učitelů podpora rodiny odráží více při adaptaci u chlapců než u dívek.

Shrnutí položky č. 13: *Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace u dívek a jak u chlapců. pokud má dítě dostatek prostoru a času se ve třídě adaptovat.* V této položce vidíme, že věnování dostatečného prostoru a času vnímají učitelé podstatné u obou pohlaví stejně.

Shrnutí položky č. 24: *Příznivé klima třídy (přátelské a klidné prostředí) napomáhá snazší adaptaci na 1 třídu.* Při porovnání odpovědí, jak příznivé klima napomáhá v adaptaci u chlapců a jak u dívek byly výsledky relativně stejné. Učitelé vybírali nejčastěji možnost souhlasím. Tedy, že příznivé klima napomáhá při adaptaci jak u chlapců, tak u dívek.

Shrnutí položky č. 25: *V průběhu adaptace na 1. třídu hraje roli genderové složení třídy (poměr dívek a chlapců).* Při porovnání odpovědí v grafu č. 13 nám výsledky prozradí, že genderové složení třídy hraje poměrně stejný význam jak u chlapců, tak u dívek. U dívek učitelé kladou na genderové složení třídy o něco větší důraz než u chlapců.

K dílčí výzkumné otázce č. 3:

Shrnutí položky č. 7 a č. 8: *Jak důležitou roli hraje třídní učitel v průběhu adaptace u dívek a jak u chlapců.* Při porovnání odpovědí v těchto dvou položkách zjistíme, že respondenti nejčastěji vybírali možnost 1 tedy nejvíce důležitou jak při adaptaci u chlapců, tak u dívek. Můžeme tedy říct, že tuto důležitost staví na stejné místo u obou pohlaví.

Shrnutí položky č. 11: *Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud se třídní učitel/ka věnuje podpoře nových vztahů mezi dětmi (společné aktivity).* V grafu č. 16 můžeme vidět, že většina respondentů klade důležitost na podporu ze strany třídního učitele. Při porovnání výsledků můžeme vidět, že větší významnost vlivu třídního učitele přiřazují spíše u dívek.

Shrnutí položky č. 12: *Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na školu u dívek a jak u chlapců. Pokud třídní učitel věnuje dítěti dostatečnou míru empatie a porozumění.* Při porovnání výsledků jsme zjistili, že u dívek i chlapců respondenti vybírali nejčastěji možnost nejvíce. Větší část respondentů si myslí, že dostatečná míra porozumění a empatie se více odráží v adaptaci u dívek.

Shrnutí položky č. 20: *Nakolik souhlasíte s výrokem: K třídnímu učiteli tíhnou více dívky.* V grafu č. 18 můžeme vidět, že s tím výrokem souhlasí více než polovina. Můžeme tedy na základě odpovědí říct, že dívky tíhnou citově více k třídnímu učiteli než chlapci.

K dílčí výzkumné otázce č. 4:

Shrnutí otázky č. 16: *Nakolik souhlasíte s výrokem: Na přechod z MŠ do 1. třídy ZŠ reagují více plačtivěji dívky.* V této položce jsme zjistili, že s výrokem respondenti souhlasí a spíše souhlasí, což nám potvrzuje i položka č. 14, kde respondenti zvolili právě plačtivost jako nejčastější projev v adaptaci u dívek.

Shrnutí položky č. 17: *Nakolik souhlasíte s výrokem: Emočně stabilnější při přechodu z MŠ do 1. třídy jsou dívky.* V grafu č. 20 můžeme vidět, že s daným tvrzením spíše souhlasí téměř polovina respondentů, necelých 20 % odpovědělo, že nemůže posoudit. V konečném výsledku můžeme říct, že podle většiny učitelů jsou emočně stabilnější dívky.

Shrnutí položky č. 18: *Nakolik souhlasíte s výrokem: Na přechod z MŠ do 1. třídy reagují agresivněji chlapci.* Polovina respondentů souhlasí s tím, že jsou při přechodu na ZŠ agresivnější chlapci, což nám potvrzuje i položka č. 15 kde právě agresi učitelé zvolili jako nejčastější adaptační potíž u chlapců.

Shrnutí položky č. 19: *Nakolik souhlasíte s výrokem: Dívky si na přechod do 1. třídy zvykají delší čas.* V grafu č. 22 můžeme vidět, že většina respondentů v této položce odpovídala spíše nesouhlasím a nesouhlasím. Z čehož vyplývá, že pohlaví v tomto roli nehraje. Tohle tvrzení nám může potvrdit položka č. 28, kde vidíme u dívek menší procento v odpovědi, že si zvykají déle než 3 měsíce na školu než u chlapců.

Shrnutí položky č. 21: *Nakolik souhlasíte s výrokem: S novými sociálními rolemi vázané na školní prostředí se vyrovnávají lépe chlapci.* Na tuto položku odpovídali respondenti spíše nesouhlasím a nesouhlasím. Můžeme tedy u těchto odpovědí říct, že v tomto rozdílné pohlaví nehraje roli.

Shrnutí položky č. 22: *Nakolik souhlasíte s výrokem: S větší motivací ke školní práci přicházejí do 1. třídy ve větší míře dívky.* V grafu č. 24 můžeme vidět, že většina respondentů s tímto tvrzením souhlasí. Dívky tak podle učitelů přichází s větší motivací ke školní práci.

Shrnutí položky č. 23: *Nakolik souhlasíte s výrokem: Zvýšenou zátěž a koncentraci pozornosti v 1. třídě ZŠ zvládají lépe chlapci.* V této položce odpovídalo nejvíce respondentů možnosti spíše nesouhlasím a nesouhlasím. Na základě toho můžeme říct, že na zvládání zátěže v první třídě nehraje vliv genderové složení třídy.

Shrnutí položky č. 26: *Děti přicházejí z mateřské školy připravené na roli školáka.* V této položce odpovídalo nejvíce respondentů možnost spíše souhlasím jak u dívek, tak u chlapců. Můžeme říct, že dívky i chlapci přicházejí do základní školy ve stejné míře připravenosti.

Shrnutí položky č. 27: *Děti dosahují při přechodu z MŠ do 1. třídy přijatelné sociální úrovně.* Při porovnání dat u dívek a chlapců můžeme vidět, že respondenti v této položce

odpovídali nejčastěji možnost spíše souhlasím. Tedy, že jejich sociální úroveň je na podobné úrovni.

Shrnutí položky č. 28: *Jak dlouho trvá úspěšná adaptace.* V této položce dotazníku odpovídalo nejvíce respondentů možnost 1-3 měsíce jak u dívek, tak chlapců. Data se zde odlišují ovšem v možnosti souhlasím, kde vyšší procento vidíme u dívek a chlapci tak mají vyšší procento u odpovědi možnosti déle než 3 měsíce. Z této odpovědi můžeme vyvodit, že adaptace u chlapců může v určitém procentu trvat delší čas než u dívek.

6.1 Shrnutí výsledků

Na závěr praktické části si shrneme odpovědi na výzkumné otázky, které jsme již zmiňovali v úvodu kapitoly.

Shrnutí dílčí výzkumné otázky č. 1: *Jaké adaptační potíže se projevují u chlapců a jaké u dívek?*

Při porovnání odpovědí, které adaptační potíže se projevují u chlapců a jaké u dívek, můžeme jednoznačně říct, že u chlapců učitelé zvolili agresi (58, 2 %) na první místo, a naopak u dívek byla agrese zvolena na místo poslední (0, 7 %). Potíže, které se u obou pohlaví vyskytují v podobné míře je uzavřenost a plačtivost. Nejčastější adaptační potíž zvolená a dívek se stala plačtivost.

Shrnutí dílčí výzkumné otázky č. 2: *Jaké okolnosti se pozitivně reflektují v procesu adaptace u dívek a jaké u chlapců.*

V těchto položkách učitelé kladli poměrně stejnou důležitost na položky, které se odrážejí v procesu adaptace. Lehkou odchylku můžeme vidět v položce č. 10, tedy u významnosti rodiny. Tady učitelé uvádí, že se v procesu adaptace významnost rodiny odráží více pozitivně u chlapců.

Shrnutí dílčí výzkumné otázky č. 3: *Jakou roli v adaptaci hraje osobnost učitele?*

Na základě odpovědí získaných v položkách dotazníku, které se pojí k této výzkumné otázce můžeme říct, že role učitele je z pohledu podpory adaptace důležitá jak u dívek, tak u chlapců. Právě u dívek se odráží osobnost učitele, jeho snaha o zapojení a utužení kolektivu ve větší míře než u chlapců. Můžeme tedy říct, že třídní učitel hraje větší roli v adaptaci u dívek.

Shrnutí dílčí výzkumné otázky č. 4: *Jak učitelé hodnotí průběh adaptace u dívek a jak u chlapců.*

Průběh adaptace u dívek a chlapců můžeme shledat stejný v případě získání nové sociální role, se kterou se vyrovnávají ve stejné míře, také je spojuje dosažená sociální úroveň a složka školní připravenosti. Dále jsme zjistili, že dívky jsou v průběhu adaptace plačtivější. Přistupují ke školní práci s větší motivací než chlapci. Naopak chlapci mají ke školní práci motivaci menší a v průběhu adaptace se projevují více agresivněji.

Shrnutí hlavní výzkumné otázky: *Jaké jsou genderové rozdíly v adaptaci na základní školu pohledem učitelů?*

Průběh adaptace u chlapců a u dívek je do jisté míry stejný. O určitém rozdílu můžeme hovořit v rámci adaptačních potíží, kde jsme zjistili, že u dívek se nejčastěji projevuje plačtivost, zatímco u chlapců agresivita. U chlapců hraje o něco větší roli podpora rodiny u dívek zase osobnost učitele a jeho snaha o propojování vztahů.

7 DISKUZE

Nyní se zaměříme na porovnání výsledků v souvislosti s teoretickými východisky, kterým se věnujeme v teoretické části bakalářské práce.

Dítě při přechodu na základní školu prochází procesem proměny nazývané socializace. Vágnerová a Lisá rozdělují socializaci na tři důležité oblasti. Mezi ně řadí rodinu, školu a vrstevníky. (Vágnerová, Lisá, 2021) Toto tvrzení můžeme potvrdit, jelikož z našich výsledků je zřejmé, že rodina je jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňující adaptaci zároveň s vrstevníky bez rozdílu, zda se jedná o dívku či chlapce. Jeden z nejpodstatnějších úkolů zde mají rodiče, jejich přístup k přechodu na základní školu také do značné míry ovlivňuje proces adaptace.

„I když se dítě do školy těší, některé si na školu nezvyknou hned. Adaptační období může nějakou dobu trvat. U čerstvého prvňáčka se mohou objevit nejrůznější tělesné či psychické potíže.“ (Beníšková, 2006, s. 35) Adaptačním potížím se dále věnuje Čačka a uvádí, že přestup na základní školu je jedním z nejkritičtějších období týkající se dětství. Dále pak rozděluje adaptační potíže na dvě kategorie, přičemž jednu z nich nazývá imaginativně-emotivní oblastí, kde řadíme potíže zejména u citlivějších jedinců. (Čačka, 2000) Z naší bakalářské práce nám vyplynulo, že můžeme do této kategorie řadit spíše dívky, protože právě u nich je nejčastější adaptační potíž plačtivost a nervozita. V této souvislosti si také zmíníme Jandourka, který ve své publikaci uvádí, že na základě genderu lze předpovídat určité vlastnosti, kterými se dívky a chlapci vyznačují. U dívek uvádí vyšší míru emočního prožívání. U chlapců zmiňuje, že je zde předpoklad pro větší racionálnost a agresivitu. (Jandourek, 2009) Jak jsme si již výše uvedli, na základě našeho výzkumu můžeme potvrdit emocionálnost u dívek a agresivitu u chlapců v rámci prožívání adaptace.

K adaptačním potížím se také řadí činitelé, které ji ovlivňují. Beníšková i Čapek se shodují, že právě učitel či učitelka přiřazení do první třídy jsou jedním z nejpodstatnějších činitelů. Dle Beníškové je však velmi individuální, jaký vztah si vytvoří učitel a jednotlivý žák, který do první třídy nastoupí. (Beníšková, 2006) Z našich výsledků pozorujeme, že učitel či učitelka hraje větší roli v adaptaci u dívek.

8 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Pro každé dítě je důležité zažít co nejúspěšnější tranzici z mateřské školy do základní. Proto vnímáme jako důležitou prevenci předcházet školnímu neúspěchu a připravit dítě tak co nejvíce na start školní docházky. V téhle fázi spatřujeme prostor pro sociálního pedagoga. Asociace vzdělavatelů v sociální pedagogice představila dokument, který se váže k náplni práce sociálního pedagoga na základní škole. V rámci tohoto dokumentu spatřujeme uplatnění sociálního pedagoga ve školním prostředí, a to v oblastech:

- Podpora a odborné konzultace s učiteli – z našeho výzkumu vyplývá osobnost učitele jako jeden z pozitivních faktorů adaptace. Proto bychom měli této oblasti věnovat zvýšenou pozornost.
- Intervence do školní třídy při výskytu adaptačních potíží – jak vyplývá z výzkumu, nejčastější projev adaptace u chlapců je agresivita, zde shledáváme prostor pro působení sociálního pedagoga a zmírnění projevujících se potíží.
- Podpora pro dítě, které má problém s adaptací prostřednictvím individuální práce s tímto žákem a jeho rodinou.
- Naplánovat projekt ve spolupráci s mateřskou školou v rámci předběžného adaptačního poznání základní školy, školní třídy a posílení vztahů mezi dětmi.

Dále se zaměříme také na učitelé mateřských škol. Dle našeho výzkumu jsou dívky i chlapci v podobné míře připravenosti z mateřské školy na základní. Objevuje se nám však ve značné míře plačtivost u dívek a menší míra motivace ke školní práci u chlapců. Proto doporučujeme v mateřských školách vymezit prostor pro práci s emocionální stránkou u dívek. Chlapce ve větší míře motivovat, připravovat zábavné bloky školní výuky a integrovat je do běžného dne v pravidelných intervalech.

Poslední část se vztahuje k rodičům. Protože právě ti hrají jednu z nejvíce důležitých rolí v průběhu adaptace, což vyplývá i z našeho výzkumu. Doporučujeme vést děti k samostatnosti, dávat jim prostor prosazovat své myšlenky a řešit problémy mezi vrstevníky co nejvíce samostatně pod dohledem rodičů.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsme se zabývali adaptací u dětí na základě genderového statusu. Tohle téma se stává součástí života každého člověka, který nastupuje na základní školu a začíná tak plnit svou povinnou školní docházku. Je to tedy téma důležité pro naši společnost a měli bychom tak této oblasti věnovat pozornost.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V části teoretické jsme se věnovali zejména školní edukaci, specifika spojené se socializací na základní školu, jakož to významný faktor úspěšné školní docházky. Objasnili jsme si školní zralost a připravenost, ale také zároveň školní nezralost a s ní spojen odklad povinné školní docházky. Poslední kapitola teoretické části se váže ke školní adaptaci. A to z hlediska vymezení pojmu, seznámení s adaptačními potížemi, které mohou u dítěte nastat a činitelů ovlivňující adaptaci.

V části praktické jsme se věnovali realizaci samotného výzkumu. Výzkum byl proveden prostřednictvím dotazníkového šetření. Skupinu respondentů tvořilo celkem 134 učitelů a učitelek prvních tříd základních škol. Cílem bylo zjistit, jak popisují učitelé základních škol adaptaci u dívek a jak u chlapců.

V rámci výzkumu jsme zjistili, že adaptace u dívek i u chlapců je do jisté míry stejná. Objevili jsme však znaky chování, kterými se dívky od chlapců odlišují. První spatřujeme v prožívání projevů adaptace. U dívek je nejčastějším projevem plačtivost, zatímco u chlapců agresivita. Dále jsme se z výzkumu dozvěděli, že dívky do školy přichází s větší mírou motivace a v průběhu vzdělávání jsou emočně stabilnější. Chlapci dle učitelů vnímají ve větší míře podporu rodiny jako adaptační faktor. U dívek se ve vyšší míře projevuje jako adaptační činitel osobnost učitele a jeho snaha o propojování vztahů.

V rámci realizaci dalšího výzkumu bychom se mohli zaměřit přímo na žáky prvních tříd a popsat, jak prožívají svou adaptaci na základě vlastních pocitů a zkušeností.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BENÍŠKOVÁ, Tereza, 2007. První třídou bez pláče. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1906-1.
2. BREZINKA, Wolfgang, 1994. Socialization and education: essays in conceptual criticism. Westport: Greenwood Press. ISBN 9780313292583, 0313292582
3. ČABÁLOVÁ, Dagmar, 2011. Pedagogika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2993-0.
4. ČAČKA, Otto, 2000. Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace. Brno: Doplněk. ISBN 80-7239-060-0.
5. ČAPEK, Robert, 2010. Třídní klima a školní klima. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2742-4.
6. GILLEROVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ, 2012. Sociální dovednosti ve škole. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3472-9.
7. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2010. Velký psychologický slovník. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-686-5.
8. CHRÁSKA, Miroslav, 2007. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
9. JANDOUREK, Jan, 2009. Úvod do sociologie. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-644-5.
10. JEDLIČKA, Richard, 2015. Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5447-5.
11. JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ, 2014. Je naše dítě zralé na vstup do školy? Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4750-7.
12. KOŤÁTKOVÁ, Soňa, 2008. Dítě a mateřská škola. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1568-1.
13. KRAUS, Blahoslav, 2008. Základy sociální pedagogiky. Praha: Postál. ISBN 978-80-7367-383-3.
14. KREISLOVÁ, Zdeňka, 2008. Krok za krokem 1. třídou: školní zralost, spolupráce s rodiči, učíme se číst a psát, nápady pro celý rok. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2038-8.

15. KUTÁLKOVÁ, Dana, 2005. Jak připravit dítě do 1. třídy: rozvoj obratnosti, smyslové vnímání, řeč, náměty na hry, kresba, školní zralost. Praha: Grada. ISBN 80-247-1040-4.
16. LANGMEIER, Josef a Dada KREJČÍKOVÁ, 2006. Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1284-0.
17. OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. Předškolní pedagogika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5107-8.
18. OTEVŘELOVÁ, Hana, 2016. Školní zralost a připravenost. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1092-4.
19. PAULÍK, Karel, 2017. Psychologie lidské odolnosti. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5646-2.
20. PROCHÁZKA, Miroslav, 2012. Sociální pedagogika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-347-5.
21. PRŮCHA, Jan, 2009. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. 3., vydání aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-567-7.
22. PRŮCHA, Jan, 2016. Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-323-5.
23. PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 1998. Pedagogický slovník. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-252-1.
24. SKALKOVÁ, Jarmila, 2007. Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1821-7.
25. SKUTIL, Martin, 2011. Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.
26. ŠMELOVÁ, Eva a Michaela Prášilová, 2018. Didaktika předškolního vzdělávání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1302-4.
27. VÁGNEROVÁ, Marie a Lidka LISÁ, 2021. Vývojová psychologie: dětství a dospívání. Vydání 3., přepracované a doplněné. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-4961-0.

28. VÁGNEROVÁ, Marie, 2005. Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0956-8.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1. Asociace učitelů v sociální pedagogice, 2020. Náplň práce sociálního pedagoga v základní škole. [online]. [cit. 2023-04-15]. Dostupné z: [Asociace učitelů v sociální pedagogice / Association of Educators in Social Pedagogy \(asocped.cz\)](http://asocped.cz)
2. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1.9.2021, MŠMT ČR. MŠMT ČR. [online]. [cit.2023-04-8]. Dostupný z: [RVP PV - Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání - edu.cz](http://rvp.pv.msv.cz)
3. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání od 1.9.2021, MŠMT ČR. MŠMT ČR. [online]. Dostupný z: [RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz](http://rvp.zv.msv.cz)
4. Vyhláška č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání. [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: [14/2005 Sb. Vyhláška o předškolním vzdělávání \(zakonyprolidi.cz\)](http://zakonyprolidi.cz)
5. Zákon č. 561/2004 Sb. Školský zákon. Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním znění. [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: [561/2004 Sb. Školský zákon \(zakonyprolidi.cz\)](http://zakonyprolidi.cz)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

%	Procento
Aj.	A jiné
Atd.	A tak dále
Č.	Číslo
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RVP PV	Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání
SPC	Speciálně pedagogické centrum
Tzv.	Takzvaný

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Nejčastější adaptační potíže, které se projevují u dívek	34
Graf č. 2 Nejčastější adaptační potíže, které se projevují u chlapců	35
Graf č. 3 Důležitost rodičů v průběhu adaptace u dívek.....	36
Graf č. 4 Důležitost rodičů v průběhu adaptace u chlapců	36
Graf č. 5 Důležitost spolužáků v adaptaci u dívek	37
Graf č. 6 Důležitost spolužáků v adaptaci u chlapců	37
Graf č. 7 Dítě samo v průběhu adaptace u dívek	38
Graf č. 8 Dítě samo v průběhu adaptace u chlapců	38
Graf č. 9 Okolnosti adaptace – pokud již dítě někoho zná, má kamarády.....	39
Graf č. 10 Okolnosti adaptace – rodina	39
Graf č. 11 Okolnosti adaptace – pokud má dítě dostatek času se adaptovat	40
Graf č. 12 Příznivé klima třídy	41
Graf č. 13 Genderové složení třídy	41
Graf č. 14 Důležitost třídního učitele u dívek.....	42
Graf č. 15 Důležitost třídního učitele u chlapců	43
Graf č. 16 Okolnosti adaptace – třídní učitel	43
Graf č. 17 Okolnosti adaptace – třídní učitel	44
Graf č. 18 Souhlas s výrokem – třídní učitel	44
Graf č. 19 Výrok – Přejít z MŠ	45
Graf č. 20 Výrok – emoční stabilita.....	46
Graf č. 21 Výrok – agresivita.....	46
Graf č. 22 Výrok – čas adaptace	47
Graf č. 23 Výrok – nové sociální role.....	47
Graf č. 24 Výrok – míra motivace	48
Graf č. 25 Výrok – zvýšená zátěž	49
Graf č. 26 Přípravenost z MŠ.....	49
Graf č. 27 Sociální úroveň	50
Graf č. 28 Úspěšná adaptace.....	51

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážená paní učitelko,

Vážený pane učiteli,

jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně. Ráda bych Vás touto cestou požádala o vyplnění dotazníku k mé bakalářské práci, která se zabývá Genderovými rozdíly v adaptaci dítěte na základní školu.

Mockrát děkuji za vyplnění dotazníku.

Genderové rozdíly v adaptaci dítěte na základní školu

Tento dotazník se věnuje genderovým rozdílům v adaptaci dítěte na 1. třídu základní školy.

1. Jak důležitou roli hrají RODIČE v průběhu adaptace u DÍVEK.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

2. Jak důležitou roli hrají RODIČE v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

3. Jak důležitou roli hrají SPOLUŽÁCI v průběhu adaptace u DÍVEK.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

4. Jak důležitou roli hrají SPOLUŽÁCI v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

5. Jak důležitou roli hrají DÍTĚ SAMO v průběhu adaptace u DÍVEK.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

6. Jak důležitou roli hrají DÍTĚ SAMO v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

7. Jak důležitou roli hraje TŘÍDNÍ UČITEL v průběhu adaptace u DÍVEK.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

8. Jak důležitou roli hraje TŘÍDNÍ UČITEL v průběhu adaptace u CHLAPCŮ.

nejvíce 1-2-3-4-5 nejméně

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na škol u dívek a jak u chlapců.

9. Pokud již ve třídě někoho zná, má kamarády.

U dívek: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

U chlapců: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na škol u dívek a jak u chlapců.

10. Pokud rodina věnuje dítěti dostatek pozornosti a podpory.

U dívek: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

U chlapců: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na škol u dívek a jak u chlapců.

11. Pokud se třídní učitel/ka věnuje podpoře nových vztahů mezi dětmi (společné aktivity, hry).

U dívek: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

U chlapců: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na škol u dívek a jak u chlapců.

12. Pokud třídní učitel věnuje dítěti dostatečnou míru empatie a porozumění.

U dívek: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

U chlapců: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

Jak se odrážejí následující okolnosti v procesu adaptace na škol u dívek a jak u chlapců.

13. Pokud má dostatek prostoru a času se ve třídě adaptovat.

U dívek: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

U chlapců: nejvíce-více-neurálně-méně-nejméně

14. Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejčastěji projevují u dívek.

- nervozita
- nevolnost
- agresivita
- plačtivost
- strach
- uzavřenost
- jsou bez potíží

15. Na základě vlastní zkušenosti vyberte adaptační potíže, které se nejčastěji projevují u chlapců.

- nervozita
- nevolnost
- agresivita
- plačtivost
- strach
- uzavřenost
- jsou bez potíží

Nakolik souhlasíte s výrokem:

16. Na přechod z MŠ do 1. třídy reagují více plačtivěji dívky.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Nakolik souhlasíte s výrokem:

17. Emočně stabilnější při přechodu z MŠ do 1. třídy jsou dívky.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Nakolik souhlasíte s výrokem:

18. Na přechod z MŠ do 1. třídy reagují agresivněji chlapci.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Nakolik souhlasíte s výrokem:

19. Dívky si na přechod do 1. třídy zvykají delší čas.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Nakolik souhlasíte s výrokem:

20. K třídními učiteli/učitelce citově tíhnou více dívky.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Nakolik souhlasíte s výrokem:

21. S novými sociálními rolami vázané na školní prostředí se vyrovnávají snadněji chlapci.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Nakolik souhlasíte s výrokem:

22. S větší motivací ke školní práci přicházejí do 1. třídy ve větší míře dívky.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Nakolik souhlasíte s výrokem:

23. Zvýšenou zátěž a koncentraci pozornosti v 1. třídě zvládají lépe chlapci.

souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

24. Příznivé klima třídy (přátelské a rodinné prostředí) napomáhá snazšímu průběhu adaptace na 1. třídu.

Dívky: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Chlapci: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

25. V průběhu adaptace na 1. třídu hraje roli složení třídy (poměr dívek a chlapců).

Dívky: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Chlapci: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

26. Děti přichází z mateřské školy připravené na roli školáka.

Dívky: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Chlapci: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

27. Děti dosahují při přechodu z MŠ do 1. třídy přijatelné sociální úrovně.

Dívky: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

Chlapci: souhlasím-spíše souhlasím-nemohu posoudit-spíše nesouhlasím – nesouhlasím

28. Jak dlouho trvá úspěšná adaptace.

U dívek: méně než 3 měsíce-1-3 měsíce – déle než 3 měsíce – nemohu posoudit

U chlapců: méně než 3 měsíce-1-3 měsíce – déle než 3 měsíce – nemohu posoudit